

ВИЗАНТИЈСКО НАСЛЕЂЕ И СРПСКА УМЕТНОСТ III

ЗАМИШЉАЊЕ ПРОШЛОСТИ
И РЕЦЕПЦИЈА СРЕДЊЕГ ВЕКА У СРПСКОЈ УМЕТНОСТИ
XVIII–XXI ВЕКА

ВИЗАНТИЈСКО НАСЛЕЂЕ И СРПСКА УМЕТНОСТ III

ВИЗАНТИЈСКО НАСЛЕЂЕ И СРПСКА УМЕТНОСТ I–III

Главни уредници

ЉУБОМИР МАКСИМОВИЋ
ЈЕЛЕНА ТРИВАН

Уредници

ДАНИЦА ПОПОВИЋ
ДРАГАН ВОЈВОДИЋ

Редакција

ВЕСНА БИКИЋ
ЛИДИЈА МЕРЕНИК
ДАНИЦА ПОПОВИЋ
ЗОРАН РАКИЋ
МИОДРАГ МАРКОВИЋ
ВЛАДИМИР СИМИЋ
ИГОР БОРОЗАН
ДРАГАН ВОЈВОДИЋ

Секретари редакције

МАРКА ТОМИЋ ЂУРИЋ
МИЛОШ ЖИВКОВИЋ

Рецензенти

ВАЛЕНТИНО ПАЧЕ
ЕЛИЗАБЕТА ДИМИТРОВА
МАРКО ПОПОВИЋ
МИРОСЛАВ ТИМОТИЈЕВИЋ
ВУЈАДИН ИВАНИШЕВИЋ

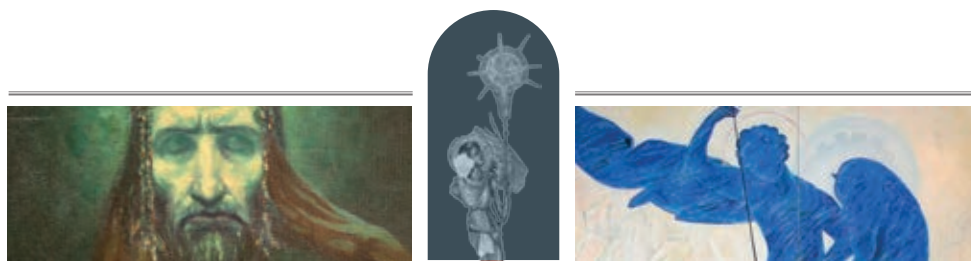
Српски комитет за византологију
ЈП Службени гласник
Византолошки институт САНУ

ЗАМИШЉАЊЕ ПРОШЛОСТИ И РЕЦЕПЦИЈА СРЕДЊЕГ ВЕКА У СРПСКОЈ УМЕТНОСТИ XVIII–XXI ВЕКА

Уредници
ЛИДИЈА МЕРЕНИК
ВЛАДИМИР СИМИЋ
ИГОР БОРОЗАН

БЕОГРАД 2016.

ПОВОДОМ 23. МЕЂУНАРОДНОГ КОНГРЕСА ВИЗАНТИЈСКИХ СТУДИЈА

Објављивање ове публикације подржали су
Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије,
Град Београд и ЈКП „Погребне услуге” – БЕОГРАД

САДРЖАЈ

I. ОД ТРАДИЦИЈЕ ДО ИСТОРИЈЕ: МАПИРАЊЕ ПРОШЛОСТИ У УМЕТНОСТИ ХВИИ ВЕКА

СЛИКА ПРОШЛОСТИ КАО ИСТОРИЈСКИ АРГУМЕНТ: РЕЦЕПЦИЈА СРЕДЊЕГ ВЕКА У СРПСКОЈ БАРОКНОЈ УМЕТНОСТИ	11
<i>Владимир Симић</i>	

О СТАРОМ ВИНУ У НОВИМ МЕХОВИМА: ТРАДИЦИОНАЛНО СЛИКАРСТВО КОД СРБА КРАЈЕМ ХVII И ПОЧЕТКОМ ХVIII ВЕКА.	25
<i>Љиљана Сјоошић</i>	

СТАРИ ИКОНОПИС И ВЕРСКА ОБНОВА НА ПОДРУЧЈУ „КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ” У ВРЕМЕ АУСТРИЈСКЕ ВЛАДАВИНЕ 1718–1739. ГОДИНЕ	33
<i>Ана Милошевић</i>	

РЕЦЕПЦИЈА ТРАДИЦИОНАЛНИХ ТЕМА НА РАНОБАРОКНИМ ИКОНОСТАСИМА У СЛАВОНИЈИ: НА ДОДИРУ ЈУЖНОБАЛКАНСКИХ И УКРАЈИНСКИХ УТИЦАЈА.	39
<i>Александра Кучековић</i>	

БАРОКНА ОБНОВА СРЕДЊОВЕКОВНЕ ПОЛИТИЧКЕ ИДЕОЛОГИЈЕ У КАРЛОВАЧКОЈ МИТРОПОЛИЈИ	47
<i>Мирослава Косић</i>	

РЕЦЕПЦИЈА СРЕДЊЕГ ВЕКА У СРПСКОЈ ЛИТЕРАТУРИ ПРОСВЕТИТЕЉСТВА.	59
<i>Драјана А. Грбић</i>	

II. ИМАГИНАРНА РЕКОНСТРУКЦИЈА СРЕДЊОВЕКОВЉА У СРПСКОЈ УМЕТНОСТИ ХIХ ВЕКА

ИЗМЕЂУ ДОКАЗА И ИМАГИНАЦИЈЕ: УОБЛИЧАВАЊЕ ТРАДИЦИЈЕ И УМЕТНОСТ У СЛУЖБИ СРПСКЕ МОНАРХИЈЕ ХIХ ВЕКА.	71
<i>Ијор Борзан</i>	

ПОПУЛАРИЗАЦИЈА СРЕДЊОВЕКОВНИХ ХЕРОЈА СРЕДИНОМ XIX ВЕКА: СПОМЕНИЦИ СРБСКИ АНАСТАСА ЈОВАНОВИЋА	87
<i>Данијела Ванушић</i>	
РЕЦЕПЦИЈА МИТСКЕ ПРОШЛОСТИ У СЛИКАРСТВУ СРПСКОГ СИМБОЛИЗМА: ОБРЕТЕНИЈЕ ГЛАВЕ ЦАРА ЛАЗАРА ЂОРЂА КРСТИЋА И МАРКА МУРАТА	95
<i>Јована Николић</i>	
СИМБОЛИСТИЧКА ВИЗИЈА И ИСТОРИЈСКА ПОТВРДА: СПАЉИВАЊЕ МОШТИЈУ СВЕТОГ САВЕ СТЕВАНА АЛЕКСИЋА	101
<i>Јасна Јованов</i>	
НЕОВИЗАНТИЈСКА АРХИТЕКТУРА ХРАМОВА СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ У ХРВАТскоЈ У XIX ВЕКУ	107
<i>Драјан Дамјановић</i>	
УМЕТНИЧКА ПРЕРАДА СРЕДЊОВЕКОВНЕ ИСТОРИЈЕ И РЕПРЕЗЕНТАТИВНА КУЛТУРА СРПСКЕ/ЈУГОСЛОВЕНСКЕ МОНАРХИЈЕ У ПРВОЈ ПОЛОВИНИ XX ВЕКА	119
<i>Ијор Борозан</i>	
СТВАРАЊЕ ПРОШЛОСТИ: ДВОРСКИ КОМПЛЕКС ДИНАСТИЈЕ КАРАЂОРЂЕВИЋ У СВЕЛОСТИ ОБНОВЕ СРЕДЊОВЕКОВА	135
<i>Тијана Борић</i>	
III. ИДЕНТИТЕТИ МОДЕРНЕ И НОВО СРЕДЊОВЕКОВАЊЕ У СРПСКОЈ УМЕТНОСТИ XX И XXI ВЕКА	
ВИЗАНТИЈСКО НАСЛЕЂЕ У СРПСКОЈ МОДЕРНОЈ УМЕТНОСТИ	149
<i>Ирина Томић</i>	
ИЗМЕЂУ УМЕТНИЧКЕ НОСТАЛГИЈЕ И ЦИВИЛИЗАЦИЈСКЕ УТОПИЈЕ: ВИЗАНТИЈСКЕ РЕМИНИСЦЕНЦИЈЕ У СРПСКОЈ АРХИТЕКТУРИ ДВАДЕСЕТОГ ВЕКА	169
<i>Александар Кадијевић</i>	
АЛЕКСАНДАР ТОМАШЕВИЋ – ПУТ ОД МАТЕРИЈЕ ФРЕСКЕ ДО ДУХА ВИЗАНТИЈЕ	179
<i>Милејта Продановић</i>	
САВРЕМЕНА УМЕТНОСТ, ПОСТМОДЕРНА – НОВО СРЕДЊОВЕКОВАЊЕ У ДЕЛУ МИЛЕТЕ ПРОДАНОВИЋА И ЗОРАНА ГРЕБЕНАРОВИЋА	187
<i>Лидија Мереник</i>	
ЗАМИШЉАЊЕ ВИЗАНТИЈЕ И САВРЕМЕНА УМЕТНОСТ – СЛУЧАЈ ЧЕДОМИРА ВАСИЋА И АЛЕКСАНДРА РАФАЈЛОВИЋА	195
<i>Катјарина Мишировић</i>	

СРЕДЊОВЕКОВНА ДУХОВНА ВЕРТИКАЛА У СТВАРАЛАШТВУ СРПСКИХ УМЕТНИКА НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ – СВЕТОМИР АРСИЋ БАСАРА И ЗОРАН ФУРУНОВИЋ.	201
<i>Срђан Марковић</i>	
ЗАШТИТА И ПРЕДСТАВЉАЊЕ СРЕДЊОВЕКОВНОГ НАСЛЕЂА У СРБИЈИ У XIX И XX ВЕКУ.	211
<i>Милан Појагић</i>	
СРПСКИ ИКОНОПИС XX ВЕКА	219
<i>Ирина Томић</i>	
КАРТЕ.	229
ХРОНОЛОШКЕ ТАБЛИЦЕ	233
БИБЛИОГРАФИЈА	235
СПИСАК САРАДНИКА СА АФИЛИЈАЦИЈАМА*	251

ИМАГИНАРНА РЕКОНСТРУКЦИЈА СРЕДЊОВЕКОВЉА
У СРПСКОЈ УМЕТНОСТИ XIX ВЕКА

СТВАРАЊЕ ПРОШЛОСТИ: ДВОРСКИ КОМПЛЕКС ДИНАСТИЈЕ КАРАЂОРЂЕВИЋ У СВЕЛОСТИ ОБНОВЕ СРЕДЊОВЕКОВЉА

Тијана Борић

Урбанистичким положајем на најистакнутијој коти Дедињског брега и особеном симболично-структуралном формом, Краљевски двор на Дедињу се издвајао како међу приватним, тако и међу јавним здањима престонице. Поред улоге породичног дома владара и његове нарастајуће породице, двор је поседовао још једну, подједнако битну функцију званичне државне институције највишег државно-политичког ранга.¹

Поновним ступањем на владарску сцену почетком двадесетог века, краљевска породица Карађорђевић је отпочела темељну реконструкцију и преуређење репрезентативног дворског блока у срцу Београда.² Како је током Првог светског рата комплетан дворски комплекс био прилично оштећен, као привремени двор регента Александра, у периоду од 1918. до 1922. године, служила је кућа Алексе Крсмановића на Теразијама.³ Здање Новог двора⁴ биће обновљено и стављено у употребу тек уочи венчања краља Александра и краљице Марије, 8. јуна 1922. године.⁵ Паралелно је припреман терен за почетак радова на изградњи нове резиденције на Дедињу.

Изградња двора југословенског краља представљала је прворазредни акт у политичком, економском и културном животу новоуспостављене композитне државе. Дворски комплекс династије Карађорђевић недвосмислено је развијан и дефинисан у односу на личност и владарски карактер његовог оснивача, краља Александра I Карађорђевића. Двадесети век

је династички програм Карађорђевића ставио пред бројна искушења, посебно у контексту сопственог редефинисања и успостављања новог културног идентитета у оквирима осетно увећаног и темељно измењеног актуелног друштвено-политичког простора новоформиране многонационалне заједнице. Творац Краљевине се ради несметаног опстанка државе морао изборити са бројним друштвеним различитостима. У богатом српско-византијском наслеђу краљ Александар је препознао снажан пропагандни капитал, кључан за хомогенизацију мултиконфесионалног, мултикултуралног и мултинационалног становништва, па је вишеслојно концептирање *Нове виле* на Дедињу неспорно настајало као плод пажљиво устројеног и детаљно разрађеног програма заснованог на савременој интерпретацији средњовековног наслеђа у духу српско-византијског стилског израза. Оно је истовремено представљало и битан извор за самопрепознавање, легитимисање и истицање владарског статуса. Понуђени модел апропријације и реинтерпретације одабране богате цивилизацијске прошлости средњовековне српске државе показао се као моћно средство глорификације и еманципације династичке куће Карађорђевића.

Захваљујући изузетном положају, непосредној близини центра града и истовременој изолованости, Дедињски брег се просто природно наметнуо за нову локацију краљевске резиденције. У периоду између два светска рата, Дедиње је већ стекло репутацију елитног краја са атрактивним летњиковцима и вилама представника угледних кругова власти. Дворски комплекс династије Карађорђевић на Дедињу обухватао је, у време изградње палата, површину од близу шездесет хектара голетног земљишта. Највећи део терена припадао је претходно Српској патријаршији, која је ово импозантно имање једним

¹ Adamson, *Making of the Ancien-Regime Court*, 13–27.

² Марловић, *Трајање за изгубљеном целивишошћу*, 208.

³ Борић, *Теразије*, 176–178.

⁴ Игњатовић, *Архитектура Новог двора*, 68–81.

⁵ *Београд у прошлости и садашњости*, 202; Ацовић, Борић, *Њихова Краљевска Височанства*.

Сл. 88. Краљевски двор, Београд, 1924–1929.

делом продала, делимично поклонила, а једним делом уступила као компензацију за нека друга краљева имања по Београду и Србији.

Стратешка позиција резиденцијалне палате, коју је монарх лично одредио на највишој коти терена у паду, омогућава сагледавање краљевског дома и из удаљених делова града, а уједно представља и изванредни видиковац с далеким визурама на престоницу.⁶ Избор доминантне тачке и преуређење градског брежуљка претварало је, симболичко-метафорички, дворски комплекс у идеализовану слику друштва над којим бди ауторитет харизматичног краља-ујединитеља, а подухват прекрајања

нетакнутог крајолика, те стварања од нуле у складу са војничком личношћу владара, алудирао је на територијалне подухвате, који су обележили његову владавину, са идејом борбе за коначно уједињење јужнословенских народа.⁷ Новостворена југословенска монархија, заснована на тешко одрживом јединству три народа, потраживала је овај простор за легитимацију сопствене моћи и верификацију политичке воље и амбиција за заједништвом.

Поред бројних инкорпорираних цитата из трезора европске империјалне уметности и евокација антике, којима је маркирана припадност младе монархије европском културном кругу и њеним

⁶ Борић, *Архитектура дворског комплекса*, 57.

⁷ Игњатовић, *Југословенство у архитектури*, 179–190.

Сл. 89. Краљевски двор и придворна капела Светог Андреје Првозваног, Београд, 1924–1929.

цивилизацијским вредностима, интегративна матрица за превазилажење различитости и поткрепљење идеје блискости јужнословенских народа нађена је у богатом фондусу средњовековне уметности. Нашу пажњу посветићемо једном делу тог мноштва вишеслојних интервенција којима је посредством ревитализације средњовековног наслеђа створена уверљиво опипљива слика митске прошлости и жељене будућности.

Краљевски двор је, у време када је грађен, био познатији као *Нови дворац* или *Нова вила Њ.В. Краља на Дедињу* (сл. 88).⁸ Превасходно замишљен као приватна резиденција краљевске породице, дефинисана

⁸ Архив Југославије, Фонд Двор КЈ.

потребама и комфором породичног живота, као истовремени извор династичке величајности и прворазредни династичко-државни симбол захтевао је и пажљиво одабрано архитектонско рухо. У огроман подухват да се од новоствореног дедињског комплекса, у садејству архитектуре, уметничких дела и идиличног пејзажа произведе моћан политички инструмент био је укључен читав тим утицајних идеолога и опробаних градитеља, уметника и занатлија.

Експедитивна реализација подразумевала је строгу хијерархију и прецизан механизам протока информација од покровитеља преко стваралаца до извођача, па је у ту сврху при Управи двора оформљен Грађевински одсек са Грађевинским одбором, чија је кључна личност био инж. Сергеј Николајевич

Сл. 90. Атријум Краљевског двора, Београд, 1924–1929.

Смирнов, који је као блиски краљев човек и реномирани стручњак у области српско-византијске архитектуре именован за надзорног инжењера архитектонских радова, а потом и дворског библиотекара Краљевског двора.⁹ Истовремено, Смирнов је по налогу краља Александра руководио опсежном археолошком експедицијом са обимним теренским истраживањима и научноистраживачким путовањима по средњовековним црквама и манастирима, у оквиру којих је спрам политичких потреба пажња била усмерена на средњовековна владарска обележја.¹⁰

⁹ Заоставштина Сергеја Смирнова, Народна библиотека Србије, Поседни фондови, сиг. Р-699.

¹⁰ Ibidem.

У изради сложене слике краљевског резиденцијалног комплекса, која је требало да подмири владарску идеологију у складу са општим постулатима европског уметничког канона, друштвеном реалношћу али и личним афинитетима патрона, активну улогу је носио сам краљ, па су све одлуке о реализацији изградње и опремања долазиле њему лично на коначно одобрење.¹¹ Како би из непосредне близине контролисао и посматрао напредак радова на будућој резиденцији, већ током 1923. године, по пројекту инж. Иве Валанда, дуж главног пута, који се постепено уздиже ка врху брега на коме ће благовремено бити подигнута резиденција, настаје *Сламанаша* кућа.

¹¹ Архив Југославије, Фонд Двор КЈ бр. 74, ф. 365, 368.

Сл. 91. Капител стуба, Краљевски двор, Београд, 1924–1929.

Изградња Краљевског двора са дворском капелом и пратећим објектима трајала је у континуитету између 1924. и 1929. године (сл. 89).¹² Радови на ентеријеру су потрајали до 1934. године.¹³ Да је посао изградње резиденције краљевског пара било питање од државне важности указује и чињеница да је двор освештан 1929. године на годишњицу уједињења Краљевине Југославије у присуству краљевске породице, а постављањем заставе произведен у званичну резиденцију краља Александра и краљице Марије, о чему сведочи и натпис уклесан на парапету у једној од просторија сутерена (сл. 92).¹⁴ Усељењем породице отпочиње активна улога двора на Дедињу као промотера националне идеје и урбаног топоса колективног памћења, што је посебно било подстицањем њеним честим присуством у ондашњим медијима.

Идејне нацрте краљевске палате на Дедињу, у првој половини 1925. године, потписује домаћи архитекта европског образовања Живојин Николић.¹⁵ Захтев краља Александра да Краљевски двор на Дедињу афирмише у ранг осталих европских владарских кућа, уз пратећу глорификацију династичког статуса и идеологије која је истицала вредности аутентичности и посебности, могао је испунити само проверени архитекта.¹⁶ Захтевни посао детаљне раз-

раде и синтезе разнородно конципираних простора у складну и репрезентативну целину посредством секундарних елемената архитектуре поверен је академику Николају Петровићу Краснову, градитељу елитног статуса, верификованог поруџбинама са руског царског двора.¹⁷ Он се од 1926. године бави многоструким пословима – од пројектантских, надзорно-декоратерских, преко дизајна мобилијара, обликовања пластичне орнаментике, хералдичког знамења и других сегмената ентеријера, па све до пејзажне архитектуре.¹⁸

Период између два светска рата је у Краљевини Југославији упамћен, између осталог, као време културног утицаја руских емиграната, који су у пансловенски оријентисаном краљу Александру нашли прворазредног покровитеља.¹⁹ Стога не чуди што на опсежним уметничким пословима владарске резиденције затичемо и бројне друге ствараоце пореклом из Русије, попут арх. Виктора Лукомског и сликара Николе Мајендорфа, Бориса Обраскова, Виктора Шевцова, Владимира Бичковског, Евгенија Варун-Секрета, Матеја Рајтлингера и Ивана Дикија, који су наставили свој рад у Краљевини Југославији.²⁰ Појава руских градитеља, инжењера, сликара и декоратера увећала је број стваралаца проистеклих из образаца византијског културног круга, који су

¹² Трпковић, *Стари двор на Дедињу*, 101.

¹³ Архив Југославије, Фонд Двор КЈ бр. 74, ф. 362–363, 512–516.

¹⁴ *Освећење краљевској дома*, 2.

¹⁵ Југовић, *Инџинири у окружју крушевачком*, 100.

¹⁶ О владарској патронажи в. *Princes, Patronage and the Nobility*, 16–20.

¹⁷ Калинин, Кадиевич, Земляниченко, *Архитектор высочайшего двора*, 160–163.

¹⁸ Камилић, *Двор југословенској краља*.

¹⁹ Јовановић М., *Краљ Александар и руски уметници*, 93–97.

²⁰ Архив Југославије, Фонд Двор КЈ бр. 74, ф. 512–516.

Сл. 92. Парапет из дворане сутерена Краљевског двора са исклесаним датумом освећења, Београд 1929.

чинили изванредан стручни корпус за афирмацију захтеваних изворних вредности националног стила, у чијем је темељу стајала обнова српско-византијске средњовековне традиције, која је била у складу са ширим идејним и културним струјањима у Европи на прелому векова.²¹ Стваралачки повратак у прошлост у реинтерпретацији грандиозног опуса средњег века изнедрио је аутентично градитељско дело снажне тектонике, конструктивне логике и живописне орнаментике са претензијом да одрази стабилност и виталност нације и подстакне снажна династичко-патриотска осећања.

Дедињски двор је сазидан у фолклоризованој варијанти српско-византијског стила у структурним оквирима европске аристократске виле у природи.²² Владарска резиденција, површине близу 4000 м², спратна је грађевина са мансардом и сутереном, компактне правоугаоне основе, где су

просторије функционално распоређене око централног језгра. Просторна организација груписања око средишњег хола остварује непосредни визуелни, симболични и физички контакт са природом, а колнадама и аркадираним тремовима спрата и приземља асоцијативно се везује за градитељску традицију резиденцијалних здања Балкана, баш као и дубоко испуштене сеновите кровне равни са карактеристичним капима димњака које творе узбудљиве светлосне контрасте.²³ Све фасаде су обложене белом каменом са острва Хвара. Ексклузивност и блиставост материјала у вези је са концептом величајности, а често медијско истицање провенијенције каменог омотача владарског дома из свеже припојених приморских области стајало је у служби државно-политичке агитације за њихово природно припадајуће сједињење. Широкопотезна решења, потпомогнута логиком симетрије у распореду спољних маса, доприносе монументалности, а каменорезачко-клесарске бравуре свеукупној сликовитости.

²¹ Кадијевић, *Један век изражења националног стила*, 105–133.

²² *Ibidem*, 221. Cf. Игњатовић, *Југословенство у архитектури*, 179–192, посебно 183–184.

²³ Дероко, *Један стили београдски ентеријер*, 215–216.

Пластична декорација капитела (сл. 91–92), прозора и улаза двора јесте учено одабран украс, а инспирирана је средњовековном традицијом плиткорелефне декорације с биљним и животињским мотивима. Уметничком интерпретацијом компримованих знања истичу се пластичне декорације капитела интимне баште, ексклузивног простора укућана и привилегованих гостију, који се налази на јужном боку палате, спајајући функционално двор са придворном капелом.

Хармонични ритам стубова истиче у први план капитела, чији је орнамент клесане пластике потпуно различит, тј. не понавља се. Сви капители носе, негде доследно пренете а негде слободније дате, препознатљиве мотиве фантастичних бића, биљних врежа и преплета преузетих из орнаменталног репертоара средњовековних задужбина династије Немањића (Студеница, Дечани) и Лазаревића (Лазарица, Раваница). Уз сугестивне цитате империјалне византијске иконографије, какви су орлови на жардињери, ти мотиви потврђују краља као легитимног обновитеља златног доба и чувара славне прошлости.

Посезање за репертоаром најпоштованијих владарских задужбина и гробних цркава Немањића и Лазаревића вишеструко је важно. С једне стране се визуелно подвлачила паралела са светородном средњовековном династијом такође народног порекла, њеним оснивачем и најистакнутијим представницима. С друге пак, интерпретација и апропријација студеничког и дечанског храма носе снажна обележја карактеристичне стилске двојности, тј. обједињености уметности запада и истока, која је постала доминантним естетским обрасцем и јадранског простора и простора Балкана,²⁴ па је у оквирима актуелне политике сматрана важном идеолошком тачком.

Симболичне референце на најмоћнијег владара средњег века, цара Душана, имале су посебну улогу будући да се и он некада, као и сад нови владар, имао изборити с културним и етничким различитостима простране територије којом је владао и чија је политика обележена садејством источног и западног

²⁴ Чанак-Медић, Тодић, *Манастир Студеница*, 41–65.

Сл. 93. Ентеријер сутерена Краљевског двора, Београд, до 1929.

света.²⁵ У оквиру таквог идеолошког преклапања, посебно место заузимала је декорација једног од сутеренских амбијената Краљевског двора, на чијим се фреско-техником осликаним картушима нижу стихови (са илустрацијама) познате народне песме преткосовског циклуса *Женидба цара Душана* (сл. 93), у којој се истиче цароносна власт над јужно-словенским територијама од приморја до Бугарске. Цитирање детаља са задужбина кнеза Лазара, попут розете на Раваници, загробном храму хероја овенчаног страдањем, оживљава стари политичко-идејни

модел идеалног хришћанског владара и отеловљења сагласја земаљског и небеског царства.

Капители аркадно развијеног трема атријума (сл. 90) обликовани су у виду корпица са импостима у облику обрнутих зарубљених пирамида. Наглашено обележје је специфичан чипкаст систем резања у техници ажурирања, карактеристичној за цариградске радионице, које су такве уметничке радове дистрибуирале широм Медитерана.²⁶ Глатке стране импоста у функцији су истицања фронталних, махом лисних и флоралних орнамената, који уз два

²⁵ Макуљевић, *Уметности и национална идеја*, 95–96.

²⁶ Grabar, *Sculptures byzantines*.

Сл. 94. Сцене из циклуса *Женидба цара Душана*, сутерен Краљевског двора, Београд, до 1929.

мотива пехара доприносе сугестивној визуелизацији рајског блаженства. И сама архитектонска форма интимне баште са бунаром у средишту кореспондира с репрезентативним унутрашњим двориштима античких резиденција, која су обезбеђивала мир и интиму укућана. У оквирима ранохришћанских и византијских базилика, али и каснијим клаустрима средњовековних самостана, управо је атријум, уз присуство воде у виду кладенца или чесме за ритуално купање, алудирао на блаженства рајског врта са извором живота.²⁷

²⁷ Marinis, *Architecture and Ritual*, 95–96.

У дну дворског атријума је визуелна пажња била фиксирана за орахов треножац, који се од античких времена везивао за огњишта и у традицији опремања балканских кућа се настављао, а који се може тумачити реминисценцијом на народност владарске лозе, коју су идеолози југословенства истицали. Зимзелени медитерански чемпрес посађен пред јужним зидом дрво је угледних појединаца античког света и простора Медитерана, по коме је и добило назив, и сматра се светим дрветом код балканских Словена, а преко засађених чемпреса св. Саве у Хиландару повезује се са садницама српских краљева. Управо посредством Медитерана је кројен иденти-

Сл. 95. Живопис јужног зида придворне капеле Светог Апостола Андреје Првозваног, Краљевски дворски комплекс, Београд, око 1934.

тет новоприпојених простора Краљевине као баштиника антике, класичне традиције, византијског наслеђа и империјалне владарске структуре.²⁸ Велики споменички ансамбли Јустинијанове епохе подизани су широм Медитерана, а Сан Витале у Равени и Еуфразијева базилика у Поречу поседују сличне форме развијених типова атријума са карактеристичним рупичастим капителима.²⁹ На овај начин је визуелним средствима подвлачена идеја о заједничком културном континуитету и природном праву на *йоновно* уједињење, а идеја власти транспонована изван уско националног контекста само једне конститутивне јединице, чија је традиција узета за државотворну.

Са спољне стране дворног зида атријума налази се још један опходни прстен сачињен од тремова. Јужно развијен аркадни портик омогућава приступ придворној капели, посвећеној породичном патрону династије Карађорђевић светом апостолу

Андреји Првозваном (сл. 95).³⁰ Култ овог светитеља, који се по предању сматрао оснивачем византијског апостолског престола, симболично се везивао за војсковође, те ратне успехе оснивача династије и посебно националних борби за независност у XIX веку, када је прослављан као значајан државни празник са идејом владарског суверенитета, па је и у оквирима актуелног политичког програма добио истакнуто место.³¹ Придворна капела је грађена по узору на Краљеву цркву у манастиру Студеници, задужбини најплоднијег средњовековног ктитора, краља Милутина. По узору на манастир Дечани, под храма је поплочан ониксом, а да би се у потпуности уподобио узорном моделу, за његову израду је отворен мајдан код села Бањице близу Пећи, одакле су и у XIV веку вадили тај полудраги камен.³² Лоза Немањића је још једном јасно истакнута у први план, а њеним визуелно-идејним повезивањем са династијом Карађорђевић допуњује

²⁸ Borozan, *Revitalization of the Antique Heritage*, 201–231.

²⁹ Кораћ, Шупут, *Архитектура византијској свейа*, 37–70.

³⁰ Смирнов, *Краљева црква на Дедињу*, 1–3.

³¹ Тимотијевић, *Јубилеј као колективна репрезентација*, 10–12.

³² Смирнов, *Краљева црква на Дедињу*, 2.

се идеолошки принцип континуитета монархије и величања владајуће куће, који почивају на феномену златног доба и његовој обнови.

Иконографски програм исклесаних представа капитела колонада сва три трема носи представе симбола четворице јеванђелиста, који су наизменичним ротацијама постављени тако да са привилегованим посматрачем који се кроз њих креће успостављају недвосмислену визуелну комуникацију, усмеравајући му пажњу на идеју богољубивог и равноапостолног краља. Капители пред самим улазом у придворни храм истичу се фигурама анђела у молитви и музицирању, илустративним представама које обједињују савршену тишину и радосно појање. Иконографско решење које реферира на обрасце позног средњег века, чувано кроз самостане источне обале Јадрана, наново оваплоћује идеју зближавања обеју хришћанских традиција и природног права на обнову заједничке историје. Христообразна слика владара кулминира у светом простору придворног храма, где је над надвратником улазних врата са унутрашње стране визуализован и вербализован ктиторским натписом.

Идејни творац дворског парка на Дедињу био је велики стручњак из области пејзажне архитектуре Рене Едуард Андре, син француског мајстора вртних пројеката Версаја и многих светских паркова. Подухват формирања осмишљеног зеленог окружења са формализованим травњацима, водоскоцима, скулптурама, одабраним растињем и увезеним садницама, пејзажна је визуелизација метафоре о идеалној монархији, њене величајности, склада и стабилности, идејно утемељеној на хуманистичким схватањима

дворског врта као раја на земљи.³³ То се тумачење сажима на алегоријским клесаним представама капитела главног портала, где је кроз брижљиво одабране зооморфне мотиве (паунови, јелени, лавови), биљне вреже и кантаросе, маркиран метафизички простор бесмртности и вечног блаженства, који је овде стављен у погон владарске пропаганде као витални агенс династије и промотер новог златног доба под владавином краља Александра.

Савременим интерпретацијама и реминисценцијама идеализоване прошлости, те инкорпорацијом иконографског репертоара клесаних рељефа средњег века са симболичним схватањима о идеалном владару, грађен је идентитет првог југословенског монарха. У циљу успостављања друштвене равнотеже, средњовековље је као баштинар државног континуитета и уметничког прогреса усаглашавало сличности, блискости и разлике и сведочило о актуелној културној делатности као легитимном сегменту европске цивилизације. Заоденути новим значењем, стари симболи су стављени у погон династичке глорификације и самопрепознавања новог, југословенског идентитета. Сугестивност орнаменталних представа, појачана луксузношћу употребљених материјала, снажно је апеловала на чула посматрача – ради величања владајуће куће. Краљевски двор на Дедињу је тако постао узорна одредница за уобличавање обједињеног националног идентитета, место поновног откривања обједињеног српског и византијског наслеђа за потребе жељене будућности.

³³ Delumeau, *History of Paradise*, 139–149.

КАРТЕ

Карта 1. Српска православна црква у Хабзбуршкој монархији око 1730. године

Карта 2. Српска и румунска православна црква у Краљевини Угарској око 1910. године

Карта 3. Територијални развој Србије током XIX и почетком XX века

Карта 4. Краљевина СХС/Југославија (1918–1945)

ХРОНОЛОШКЕ ТАБЛИЦЕ

1683.	Последњи покушај Турака да освоје Беч доживео неуспех. Формирана Света лига која је водила рат против Османског царства све до 1699.	1780.	Умире Марија Терезија. На трон ступа просветитељски настројен цар Јосиф II.
1690.	Турска офанзива изазвала Велику сеобу српског народа из Османског царства у Угарску. Цар Леополд I му је признао верску и културну аутономију.	1781.	Јосиф II проглашава Патент о толеранцији којим прокламује слободу вере.
1691.	Патријарху српском Арсенију III посебним Патентом потврђена јурисдикција у верским и световним пословима. Седиште патријарха и центар српске културе у Сентандреји.	1783.	Доситеј Обрадовић објављује своје прво просветитељско дело.
1699.	Мировни споразум у Сремским Карловцима. Срби формирају граничне војне јединице према Турској.	1787.	„Кочина крајина”. Срби формирају добровољачке одреде за рат против Турака. У њима учествује Карађорђе Петровић, будући вођа српског устанка.
1708.	Седиште митрополије се премешта у манастир Крушедол, а митрополит столује у Сремским Карловцима.	1789.	Аустријска војска осваја Београд. Славље широм Хабзбуршке монархије због окончања турске власти.
1711.	Умро гроф Георгије Бранковић, потомак српских деспота Бранковића. У сужањству написао <i>Хронике</i> , историју српског народа.	1790.	На аустријски престо долази Леополд II. У Темишвару одржан српски сабор и истакнут захтев за посебну територију у Угарској.
1718.	Склопљен мир у Пожаревцу. Под аустријском административном управом основана „Краљевина Србија” са седиштем у Београду.	1791.	У Сремским Карловцима основана прва модерна српска гимназија и богословија.
1720.	Јачају руско-српске политичке везе. У Карловачку митрополију стижу руске књиге, учитељи и проповедници.	1794.	Порта је ферманом дала Србима у Београдском пашалуку уску локалну аутономију.
1739.	Турци освајају Краљевину Србију. Друга Сеоба у Угарску под вођством патријарха Арсенија IV Јовановића.	1801.	Турске власти (јаничари) Београдског пашалука се побуниле против султана и завеле терор над српским живљем.
1740.	На трон ступа Марија Терезија која потврђује привилегије и политички статус Арсенија IV.	1804.	У Орашцу је подигнут Први српски устанак против османске власти. Вођа устанка је постао вожд Карађорђе Петровић.
1747.	На бечком двору основана Илирска дворска депутација са циљем да води српске политичке послове.	1813.	Дошло је до слома Првог српског устанка.
1766.	Висока порта укида Пећку патријаршију.	1815.	У Такову је обзнањен Други српски устанак. Српски прваци су за вођу изабрали Милоша Обреновића, који је две године доцније проглашен за наследног кнеза.
1770.	Царица проглашава Регуламент који регулише верско-политичка питања српског народа у Угарској.	1826.	Срби из Угарске су основали Матицу српску, најстарију културну установу српског народа.
		1830.	Обзнањен Хатишериф, који је омогућио да Србија задобије унутрашњу независност.
		1835.	Донет је први српски устав (Сретењски). Његове тековине се препознају у коначном укидању феудализма.

1841.	Београд је постао престоница Србије.	1914.	Краљ Петар Карађорђевић је предао власт сину Александру. Аустроугарска је објавила рат Краљевини Србији.
1848.	Велика културна, национална и политичка револуција Срба у Угарској, која је резултирала стварањем аутономне области Војводства Србије и Тамишког Баната.	1918.	Окончање војних операција Краљевине Србије у Првом светском рату. Створена је Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца.
1858.	Повратак на власт изгнане породице Обреновић. Након четрнаест година владавине свргнута је са власти династија Карађорђевић.	1927.	Одржан је II међународни конгрес византолога у Београду.
1867.	Османска управа је напустила Београд.	1929.	Краљевина СХС је преименована у Краљевину Југославију.
1876–78.	Српско-турски ратови. Србија је по окончању ратних операција задобила територијално проширење на југоистоку земље, као и пуну независност.	1934.	У Марсељу је извршен атентат на краља Александра Карађорђевића. Убиство је означило почетак дуготрајне кризе у земљи.
1882.	Кнез Милан Обреновић је проглашен за првог краља модерне српске државе, која је стекла статус краљевине.	1941.	Немачким бомбардовањем Београда и других градова отпочеле су борбе на тлу Југославије.
1886.	Основана је Српска краљевска академија.	1945.	Проглашена Федеративна Народна Република Југославија. Укинута је монархија и проглашена република.
1888.	Обнародован је нови устав, први у независној држави, који је у складу са модерним европским уставима гарантовао проширење личних слобода.	1961.	Одржан је XII међународни конгрес византолога у Охриду.
1903.	Извршен је Мајски преврат. Убиством краља Александра Обреновића дошло је до физичког нестанка династије Обреновић. На српски престо је доведен краљ Петар Карађорђевић.	1963.	Југославија је преименована у Социјалистичку Федеративну Републику Југославију. Јосип Броз Тито је изабран за доживотног председника.
1904.	Крунисање краља Петра I Карађорђевића у Београду.	1980.	Умро је Јосип Броз Тито.
1905.	Велика школа је преобразена у Београдски универзитет, са пет факултета.	1991.	Започео је грађански рат на тлу Југославије, који је условио дезинтеграцију земље.
1912–1913.	Први балкански рат. Србија, Бугарска, Црна Гора и Грчка повеле су заједничку војну акцију против османске власти. Србија је након успешних војних операција повратила северни део Рашке и Косово.	1992.	Проглашена Савезна Република Југославија, састављена од Србије и Црне Горе.
1913.	Други балкански рат. Србија је додатно проширила територију на простору Вардарске Македоније и дела Метохије.	1999.	НАТО бомбардовање Србије.
		2003.	Основана је државна заједница Србије и Црне Горе.
		2006.	Србија постаје самостална држава.

БИБЛІОГРАФІЈА

ГГБ = Годишњак града Београда, Београд
ГСУД = Гласник Српског ученог друштва, Београд
ЗЗСК = Зборник заштите споменика културе, Београд
ЗМПУ = Зборник Музеја примењене уметности, Београд
ЗМСЛУ = Зборник Матице српске за ликовне уметности, Нови Сад
ЗНМ = Зборник Народног музеја, Београд
ЗФФ = Зборник Филозофског факултета, Београд
ИСН = *Историја српског народа* I–VI, Београд 1981–1983.
ИЧ = Историјски часопис, Београд
ПИНУС Записи = Путевима инжењерства у Србији (и у Срба) Записи, Београд
РМВ = Рад Музеја Војводине, Нови Сад
ССЗН = *Сџари српски зајиси и најџиси*, ed. Љ. Стојановић, Београд 1902–1926.
ССКА = Споменик Српске краљевске академије, Београд
ХЗ = Хиландарски зборник, Београд
RIPU = Radovi Instituta za povijest umjetnosti, Zagreb

Александар Томашевић (1967) = Александар Томашевић, каталог изложбе, Београд 1967.

Алексић, Сџеван Алексић = И. Алексић, *Сџеван Алексић*, Прилози Летопису Матице српске, 1/2 (1928) 67–77.

Александар Томашевић (1982) = Александар Томашевић, edd. В. Војиновић, Г. Томашевић, Београд 1982.

Александрович, Украјинска иконографія = В. Александрович, *Украјинска иконографія воплощення зламу середньовіччя та нової доби*, Апологет 1–4 (16–19) (2009) 60–69.

Амброзић, Ристио Сџијовић = К. Амброзић, *Ристио Сџијовић (1894–1974)*, Београд 2006.

Антић, Анастїас Јовановић = Р. Антић, *Анастїас Јовановић – шалбоџијије и фотїографїје*, Београд 1986.

Арсић, Српска православна црква у Дубровнику = И. Арсић, *Српска православна црква у Дубровнику до џочейка XX века: сџоменица о 170-џодишњици џодизања цркве Св. Ђорђа на*

Посаџу и о 130-џодишњици освећења Блаџовешџенској храма у Дубровнику, Требиње–Дубровник–Београд, 2007.

Аџовић, Борић, Њихова краљевска величансџива = Д. Аџовић, Т. Борић, *Њихова краљевска величансџива Краљ Александар I и Краљица Марија – 85. џодишњица венчања*, каталог изложбе, Београд 2007.

Беоџрад у џрошлосџи и садашњосџи = *Беоџрад у џрошлосџи и садашњосџи. Поводом 500-џодишњице смрџи десџоџа Сџевана (1389–1427)*, ed. М. Стојадиновић, Београд 1927.

Бичков, Визанџијска есџейџика = В. В. Бичков, *Визанџијска есџейџика*, Београд 1991.

Богдановић Д., Свџи великомученик кнез Лазар = Д. Богдановић, *Свџи великомученик кнез Лазар српски*, Православни мисионар 189 (1989) 127–129.

Богдановић К., Визибилносџ лажџенџној динамизма = К. Богдановић, *Визибилносџ лажџенџној динамизма у сџаџиичним формама*, Чачак 2002.

Богдановић К., Sacratu Res = К. Богдановић, *Sacratu Res*, in: *Визанџеме*, каталог изложбе, Пожега 2001.

Богдановић С., Валџровић и Милуџиновић = С. Богдановић, *Михаило Валџровић и Драџуџин Милуџиновић као исџраживачи српских сџарина*, in: *Излоси Српској ученој друшџива. Исџраживања српске средњовековне умџносџи 1871–1884*, каталог изложбе, Београд 1978, 5–81.

Богдановић С., Никола Плавџић = С. Богдановић, *Никола Плавџић и српске црквене сџарине на Земаљској изложби у Будимџеџији 1885. џодине*, ЗМСЛУ 13 (1977) 303–321.

Богдановић, Мишковић-Прелевић, Излоси Српској ученој друшџива = С. Богдановић, Љ. Мишковић-Прелевић, *Излоси Српској ученој друшџива. Исџраживања српске средњовековне умџносџи 1871–1884*, каталог изложбе, Београд 1978.

Борић, Архџекџура дворској комџлекса = Т. Борић, *Архџекџура дворској комџлекса*, in: Д. Баџац et al., *Дворски комџлекс на Дедињу*, Београд 2012, 57–119.

Борић, Теразије = Т. Борић, *Теразије: урџанисџиички и архџекџионски развој*, Београд 2004.

Борозан, Две круне и џорџреџ краља Пеџра I Карађорђевића = И. Борозан, *Две круне и џорџреџ краља Пеџра I*

- Карађорђевића, in: *Очување и заштитна културно-историјској наслеђа Србије у иностранству IV*, edd. В. Голубовић, П. Петковић, Београд 2013, 336–353.
- Борозан, *Крај века* = И. Борозан, *Крај века, декадентна маскарата и случај трајектичне Веле Ниринове*, ГГБ 58 (2011) 63–93.
- Борозан, *Методија краља Милана Обреновића* = И. Борозан, *Сјоменик у храму: методија краља Милана Обреновића у Бурлини*, Београд 2014.
- Борозан, *Произвођење традиције* = И. Борозан, *Произвођење традиције: Хиландар и српски монарси крајем 19. века*, in: *Осма казивања о Светој Гори*, edd. А. Фотић, З. Ракић, Београд 2013, 255–305.
- Борозан, *Рејрезентативна култура и пољитичка пројекција* = И. Борозан, *Рејрезентативна култура и пољитичка пројекција*. Сјоменик кнезу Милошу у Нејошину, Београд 2006.
- Борхес, *Историја вечности* = Х. Л. Борхес, *Историја вечности*, Чачак–Београд 2005.
- Бошковић, *Комисија* = Ђ. Бошковић, *Комисија за чување старих сјоменика*, Југословенски историски часопис 1–2 (1939) 366–371.
- Бошковић, *Сјоменици прошлости* = Ђ. Бошковић, *Сјоменици прошлости и њихово обезбеђивање I*, Српски књижевни гласник 1 (1933) 373–380; *Сјоменици прошлости и њихово обезбеђивање III*, Српски књижевни гласник 3 (1933) 533–544.
- Булатовић, *Надграсјање музеологије* = Д. Булатовић, *Надграсјање музеологије – Херитологија као ошита наука о даштини*, in: *Уметности и њена улога у историји: између трајности и пролазних -изама*, ed. З. М. Јовановић et al., Косовска Митровица 2014, 637–654.
- Валтровић и Милутиновић. *Тумачења* = Валтровић и Милутиновић. *Тумачења III*, ed. Т. Дамљановић, Београд 2008.
- Валтровић, *Колико старца српска уметности може за образ да послужи новој* = М. Валтровић, *Колико старца српска уметности може за образ да послужи новој*, Преодница: лист за уметност, забаву и поуку 4 (1884) 60–62.
- Валтровић, *Православности у црквеном живојису* = М. Валтровић, *Православности у данашњем црквеном живојису у Србији*, Београд 1886.
- Валтровић, *Српске црквене старине* = М. Валтровић, *Српске црквене старине на будимпештанској земаљској изложби*, Старица 2/4 (1885) 101–125.
- Васић М., *Жича и Лазарица* = М. Васић, *Жича и Лазарица. Студије из српске уметности средњега века*, Београд 1928.
- Васић П., *Димитрије Аврамовић* = П. Васић, *Димитрије Аврамовић*, каталог, Београд 1970.
- Васић П., *Живот и дело Анастаса Јовановића* = П. Васић, *Живот и дело Анастаса Јовановића – првој српској литографији*, Београд 1962.
- Венцловић, *Црни диво у срцу* = Гаврил Стефановић Венцловић, *Црни диво у срцу: легенде, беседе, њеме*, ed. М. Павић, Београд 1996.
- Виђен, *Црква Светога Благовештења* = И. Виђен, *Црква Светога Благовештења у граду*, in: *Култура Срба у Дубровнику 1790–2010: из ризнице Српске православне цркве Светога Благовештења*, edd. Г. Спаић, Ј. Рељић, М. Перишић, Београд–Дубровник 2012, 59–71.
- Витковић, *Извештај Максима Радовића* = Г. Витковић, *Извештај Максима Радовића, ексарха београдској митрополији*, 1733, ГСУД 56 (1884) 117–324.
- Војводић, *Идејне основе српске владарске слике* = Д. Војводић, *Идејне основе српске владарске слике у средњем веку* (непубликована докторска дисертација), Београд 2006.
- Вранић-Игњачевић, Милошевић, *Александар Дероко* = М. Вранић-Игњачевић, Д. Милошевић, *Александар Дероко: 1894–1988*, каталог изложбе, Београд 2004.
- Врбашки, *Литографије Павла Чорјановића* = М. Врбашки, *Литографије Павла Чорјановића*, ЗМЛУ 29–30 (1994) 129–142.
- Врбашки, *Сјоменици српски* = М. Врбашки, *Сјоменици српски и популаризација националне историје кроз серијска графичка издања 19. века*, ЗНМ 7/2 (2004) 287–295.
- Вујновић, *Предисторија Историјској музеја* = А. Вујновић, *Предисторија Историјској музеја Србије: Историјска музејска делатности у Србији од 1840. до 1963. године*, in: *50 година Историјској музеја Србије: 1963–2013*, ed. С. Бојковић, Београд 2013, 7–48.
- Вујовић, *Уметности обновљене Србије* = Б. Вујовић, *Уметности обновљене Србије 1791–1848*, Београд 1986.
- Вујошевић, Гаврић-Павић, *Уметничка група Аметист* = П. Вујошевић, О. Гаврић-Павић, *Уметничка група Аметист 2001–2008: Ајстракитно-конкретно*, каталог изложбе, Београд 2007.
- Вулешевић, *Драгушин Инкиостири Меденјак* = С. Вулешевић, *Драгушин Инкиостири Меденјак: пионир југословенској дизајна*, Београд 1998.
- Вучковић, *Обновљена црква* = Ј. Вучковић, *Обновљена црква љакрачка и освећење исте*, Српски Сион, Нови Сад, бр. 40, 29. 9. 1896, 668–671.
- Гавриловић, *Српски национални програм* = С. Гавриловић, *Српски национални програм љајријарха Арсенија IV Јовановића Шакадентије из 1736/37. године*, Зборник Матице српске за историју 44 (1991) 39–48.
- Гаврић-Павић, *Сазвучје савременој, античкој и рановизантијској мозаика* = О. Гаврић-Павић, *Сазвучје савременој, античкој и рановизантијској мозаика*, in: *Сазвучје савременој, античкој и рановизантијској мозаика: Србија, Црна Гора, Македонија*, каталог изложбе, Београд 2004.
- Гарић-Петровић, *Митрополијски намесници* = Г. Гарић-Петровић, *Митрополијски намесници и љидворни*

служитељи у Срвијској епархији (1718–1739), *Наша прошлост* 14 (2013) 87–101.

Гвозденовић, Закључак = Ж. Гвозденовић, *Закључак: рецејција, значај и смисао*, in: *Друштво уметника Зоџраф: 80 година од прве изложбе Друштва уметника Зоџраф*, Горњи Милановац – Београд 2011/2012, 95–101.

Гвозденовић, Појава „Зоџрафа“ = Ж. Гвозденовић, *Појава „Зоџрафа“ у српској историји уметности*, in: *Друштво уметника Зоџраф: 80 година од прве изложбе Друштва уметника Зоџраф*, Горњи Милановац – Београд 2011/2012, 15–36.

Голубовић, Георџије Сџојановић = Б. Голубовић, *Георџије Сџојановић (?–1746)*, Нови Сад 1990.

Грбић, Алеџорије ученој љустинољубидиџеља = Д. Грбић, *Алеџорије ученој љустинољубидиџеља: љустинџуак алеџоризације у џуусу Јована Раџића*, Београд 2010.

Грбић, ПРЕКРЕТАЊА = Д. Грбић, *ПРЕКРЕТАЊА. Хале-Лаџици, љрекреџнициа у живоју Досиџеја Обрадовића / VORENTSCHEIDUNGEN. Halle-Leipzig, Wendepunkt im Leben von Dositej Obradović*, Хале–Београд 2012.

Груџић, Духовни живој = Р. Груџић, *Духовни живој*, in: *Војводина I. Од најсџариџих времена до велике сеобе 1690*, Нови Сад 1939, 330–411.

Груџић, Пакрачка епархија = Р. М. Груџић, *Сџоменица о српском љравославном владиџансџиву љакрачком – Пакрачка епархија: исџориџско-сџаџисџички љреџлед*, Београд 1996 (репринт).

Груџић, Први кораџи = Р. М. Груџић, *Први кораџи увађању црквених маџиџа код Срба*, Гласник Историског друштва у Новом Саду 7/1–3 (17–19) (1934) 327.

Груџић, Прилоџи за исџориџу Срџије = Р. М. Груџић, *Прилоџи за исџориџу Срџије у доба аустџриџске окуџације (1718–1739)*, ССКА 52 (1914) 84–208.

Давидов, Ликовно-џрафички љрилоџи = Д. Давидов, *Ликовно-џрафички љрилоџи у Исџориџи Јована Раџића*, in: *Јован Раџић исџоричар, љесник и црквени великодосџојник*, Нови Сад 2002, 101–117.

Давидов, Манасџир Хиландар на бакрорезима = Д. Давидов, *Манасџир Хиландар на бакрорезима XVIII века*, ХЗ 2 (1971) 155–161.

Давидов, Позновизанџиџски и „барокни“ манир = Д. Давидов, *Позновизанџиџски и „барокни“ манир у свеџџорској џрафичи XVIII и XIX века*, in: *Зайагноевроџски барок и визанџиџски свеџ*, ed. Д. Медаковић, Београд 1991, 137–146.

Давидов, Срџска џрафика XVIII века = Д. Давидов, *Срџска џрафика XVIII века*, Београд 2006².

Давидов, Шелмић, Иконе српских зоџрафа = Д. Давидов, Л. Шелмић, *Иконе српских зоџрафа XVIII века*, каталог изложбе, Београд 1977.

Денегри, Беоџрадски љериод Милована Де Сџил Марковића = Ј. Денегри, *Беоџрадски љериод Милована Де Сџил Марковића (Belgrade Period of Milovan De Stil Marković)*, in: *Милован Де Сџил Марковић*, Чачак 2008, 8–15.

Денегри, Осамгесеџе = Ј. Денегри, *Осамгесеџе. Теме српске уметности*, Нови Сад 1997.

Денегри, Шезгесеџе = Ј. Денегри, *Шезгесеџе. Теме српске уметности*, Нови Сад 1995.

Деретић, Исџориџа српске књижевности = Ј. Деретић, *Исџориџа српске књижевности*, Београд 1996².

Дероко, Беоџрадски енџериџер = А. Дероко, *Један сџари беоџрадски енџериџер*, ГГБ 1 (1954) 215–220.

Дероко, Поводом једној S.O.S айела = А. Дероко, *Поводом једној S.O.S айела још од љре двадесет џодина*, Мисао 12/3 (1923) 838–842.

Дероко, Присеђање на дане љочейка = А. Дероко, *Присеђање на дане љочейка*, in: *Кулџурно наслеђе Срџије: љридесет љет џодина рада и развоја Реџубличкој завода за зашџиџу сџоменика кулџуре у Беоџраду 1947–1982*, каталог изложбе, Београд 1982.

Деспотовић, Де Сџил Марковић = Ј. Деспотовић, *Де Сџил Марковић и „нова слика“ осамгесеџих (De Stil Marković and the ‘New Image’ of the Eighties)*, in: *Милован Де Сџил Марковић*, Чачак 2008, 48–55.

Деспотовић, Предџовор = Ј. Деспотовић, *Предџовор*, in: *Зоран Фуруновић. Мали ликовни салон*, каталог изложбе, Крагуџевац 1991, 3–5.

Дечанац, Владалац и народ = Сава Дечанац, *Владалац и народ: крунисање и мирџомазање владоаџа, дужности њеџове и народне*, Београд 1897.

Димић, Кулџурна љолиџика Краљевине Јуџославије I = Љ. Димић, *Кулџурна љолиџика Краљевине Јуџославије 1918–1941 I. Друштво и држава*, Београд 1996.

Духовный регламент = *Духовный регламент, Тиџанием и повелением се пресветлейшаџо, державнейшаџо гусударя Петра Перваџо, императора и самодержџа всероссиџскаџо, по соизволению и приговору Всероссиџскаџо Духовнаџо Чина и Правителџствуџуџа Сената, в царствуюџем Санктпетербурџе, в лето отъ Рождества Христова 1721, сочиненный*, Москва 1904.

Ђорић, Основи новозавеџној џрчкој језика = В. Х. Ђорић, *Основи новозавеџној џрчкој језика*, Београд 1982.

Ђурђевић, Пеџар и Бранко Крсџић = М. Ђурђевић, *Архитеџиџи Пеџар и Бранко Крсџић*, Београд 1996.

Ђурић, Александар Томашевић и сџарина = В. Ј. Ђурић, *Александар Томашевић и сџарина (In tetoriam)*, Политика, Београд, 23. јун 1968, 18.

Ђурић, Визанџиџске фреске = В. Ј. Ђурић, *Визанџиџске фреске у Јуџославиџи*, Београд 1974.

Ђурић, Соџођани = В. Ј. Ђурић, *Соџођани*, Београд 1963.

Ђурић, Сџуџеница – Скинџија = В. Ј. Ђурић, *Манасџир Сџуџеница – Скинџија српској народа*, in: *Блаџо манасџира Сџуџенице*, ed. В. Ј. Ђурић, Београд 1988, 13–19.

Евсеева, Эсхатологија 7000 гџода = Л. М. Евсеева, *Эсхатологија 7000 гџода и возникновение високоџо иконостаса*, in:

- Иконостас: происхождение – развитие – символика*, ed. А. М. Лидов, Москва 2000, 411–430.
- Ерчић, Мануил Козачинскиј** = В. Ерчић, *Мануил (Михаил) Козачинскиј и његова Траедокомедија*, Београд 1980.
- Ерчић, Национална и социјална свесћ у Срба** = В. Ерчић, *Национална и социјална свесћ у Срба и српска графика прве половине 18. века*, in: *Српска графика XVIII века*, ed. Д. Давидов, Београд 1986, 27–41.
- Живковић, Бођани** = Б. Живковић, *Бођани. Црћежи фресака*, Нови Сад 1988.
- Живковић, Војловица и иријраша Манасије** = Б. Живковић, *Војловица и иријраша Манасије. Црћежи фресака*, Нови Сад 1994.
- Зілінко, Давній український іконостас** = Р. Зілінко, *Давній український іконостас*, Галицька брама 4–5 (2010) 32–40.
- Ивковић, Ђокић, Манастир Враћевиница** = З. Ивковић, М. Ђокић, *Манастир Враћевиница*, Рашка баштина 3 (1988) 316–317.
- Игњатовић, Архитектура Новог двора** = А. Игњатовић, *Архитектура Новог двора и Музеј кнеза Павла*, in: *Музеј кнеза Павла*, ed. Т. Цвјетићанин, Београд 2009, 58–89.
- Игњатовић, Између жезла и кључа** = А. Игњатовић, *Између жезла и кључа: национални идентитет и архитектонско наслеђе Београда и Србије у XIX и првој половини XX века*, *Наслеђе* 9 (2008) 51–73.
- Игњатовић, Јуословенство у архитектури** = А. Игњатовић, *Јуословенство у архитектури 1904–1941*, Београд 2007.
- Игњатовић, Ликовна виђења сјаљивања мошћију Светиој Саве** = М. Игњатовић, *Ликовна виђења сјаљивања мошћију Светиој Саве*, РМВ 37–38 (1995–1996) 263–275.
- Из Карловца у Плашки** = *Из Карловца у Плашки*, IV. Оулин, Србодран, Загреб, бр. 97, 22. 8. (3. 9.) 1885, 1–2.
- Илијевски, Ђурђе Бошковић** = А. Илијевски, *Ђурђе Бошковић као савременик и тумач архитектуре Београда између два светска рата*, ГГБ 58 (2011) 171–203.
- Јанц, Орнаментни фресака** = З. Јанц, *Орнаментни фресака из Србије и Македоније од XII до средине XV века*, Београд 1961.
- Јованов, Стеван Алексић** = Ј. Јованов, *Стеван Алексић (1876–1923)*, Нови Сад 2008.
- Јовановић З. М., Александар Дероко** = З. М. Јовановић, *Александар Дероко*, Београд 1991.
- Јовановић З. М., Византина** = З. М. Јовановић, *Византина у савременој српској уметности*, Београд 2011.
- Јовановић З. М., Друштво уметника Зограф** = З. М. Јовановић, *Друштво уметника Зограф*, Београд 1998.
- Јовановић К., Разне усјомене** = К. Јовановић, *Разне усјомене*, ed. Данијела Ванушић, Београд 2012.
- Јовановић М., Болешика у Грешеју** = М. Јовановић, *Болешика у Грешеју*, in: *Манастир Грешеј: ирпозити монографији*, Нови Сад 1990, 105–113.
- Јовановић М., Ђока Јовановић** = М. Јовановић, *Ђока Јовановић (1861–1953)* Нови Сад 2005.
- Јовановић М., Краљ Александар и руски уметници** = Јовановић М., *Краљ Александар и руски уметници*, in: *Руска емиграција у српској култури XX века I*, edd. М. Сибиновић, М. Межински, А. Арсењев, Београд 1994, 93–97.
- Јовановић М., Ойленац** = М. Јовановић, *Ойленац. Храм Светиој Ђорђа и мазулеј Карађорђевића*, Топола 1989.
- Јовановић М., Павле Симић у манастиру Кувездину** = М. Јовановић, *Павле Симић у манастиру Кувездину*, ЗМСЛУ 15 (1979) 229–262.
- Јовановић М., Руско-српске уметничке везе** = М. Јовановић, *Руско-српске уметничке везе у XVIII веку*, ЗФФ 7/1 (1963) 379–410.
- Јовановић М., Српско црквено традиционално и сликарство** = М. Јовановић, *Српско црквено традиционално и сликарство новије доба*, Београд 1987 (2007²).
- Јовановић М., Теофил Ханзен** = М. Јовановић, *Теофил Ханзен, „ханзенашика” и Ханзенови српски ученици*, ЗМСЛУ 21 (1985) 235–258.
- Јовановић М., Храм Светиој Саве** = М. Јовановић, *Храм Светиој Саве у Београду*, Београд 2007.
- Јовановић Т., Право на слободу** = Т. Јовановић, *Право на слободу*, Време, Београд, бр. 1273, 28. мај 2015, 48–49.
- Југовић, Инцинири у окружју крушевачком** = М. Р. Југовић, *Инцинири у окружју крушевачком 1834–1924*, ПИНУС Записи 3 (1996).
- Кадијевић, Евокације и парафразе** = А. Кадијевић, *Евокације и парафразе византијској традиционалности у српској архитектури од 1918. до 1941. године*, Ниш и Византија 2 (2004) 379–392.
- Кадијевић, Градничка делатност Пејра Ј. Појовића** = А. Кадијевић, *Градничка делатност Пејра Ј. Појовића у југоисточној Србији (1908–1930)*, ЗМСЛУ 40 (2012) 225–240.
- Кадијевић, Земунски мост краља Александра** = А. Кадијевић, *Историја и архитектура земунског моста Краља Александра I Карађорђевића*, in: ПИНУС Записи 4 (1996) 7–19.
- Кадијевић, Историјичке основе** = А. Кадијевић, *Историјичке основе неовизантијске архитектуре у XIX веку*, Ниш и Византија 3 (2005) 383–396.
- Кадијевић, Један век изражења националног стила** = А. Кадијевић, *Један век изражења националног стила у српској архитектури (средина XIX – средина XX века)*, Београд 1997.
- Кадијевић, Момир Коруновић** = А. Кадијевић, *Момир Коруновић*, Београд 1996.
- Кадијевић, Неовизантинизам** = А. Кадијевић, *Неовизантинизам у архитектури Новог Београда – храм Св. Димитрија Солунског*, Ниш и Византија 11 (2013) 367–374.
- Кадијевић, Раг Николаја Краснова** = А. Кадијевић, *Раг Николаја Краснова у Министарству грађевина Краљевине СХС/Југославије у Београду од 1922. до 1939. године*, ГГБ 44 (1997) 221–255.

- Кадиевић, *Три новије цркве* = А. Кадиевић, *Три новије цркве Београда – ићи подстицаја развоју српској сакралној традицији*, *Наслеђе* 11 (2010) 115–135.
- Калинин, Кадиевич, Земляниченко, *Архитектор Высочайшего двора* = Н. Калинин, А. Кадиевич, М. Земляниченко, *Архитектор Высочайшего двора*, Симферополь 2003.
- Камилић, *Двор јуџословенској краља* = В. Камилић, *Двор јуџословенској краља кроз сиваралашиво архиепископ Николе Краснова*, каталог изложбе, Београд 2012.
- Каниц, *Византијски сјоменици њо Србији* = Ф. Каниц, *Византијски сјоменици њо Србији*, Беч 1862.
- Караџић, *Српски рјечник* = В. Караџић, *Српски рјечник, истолкован њемачким и латинским рјечима*, Беч 1818.
- Карлајл, *О херојима* = Т. Карлајл, *О херојима, хероизму и обожавању хероја у историји*, Београд 1903.
- Кашанин et al., *Сјугеница* = М. Кашанин et al., *Сјугеница*, Београд 1968.
- Кашанин, *Српска уметност у Војводини* = М. Кашанин, *Српска уметност у Војводини ѡре велике сеобе*, in: *Војводина I*, ed. Д. Ј. Поповић, Нови Сад 1939, 441–454.
- Кашанин, *Уметничке изложбе* = М. Кашанин, *Уметничке изложбе*, Српски књижевни гласник 21/1 (1927) 61–64.
- Кашић, *Пресјо Светјој Саве* = Д. Кашић, *Пресјо Светјој Саве*, in: *Светји Сава. Сјоменица ѡвodom 800-годишњице рођења 1175–1975*, Београд 1977, 333–348.
- Кашић, *Српска насеља и цркве* = Д. Љ. Кашић, *Српска насеља и цркве у сјеверној Хрватској и Славонији*, Загреб 1988.
- Кашић, *Српски манастири* = Д. Љ. Кашић, *Српски манастири у Хрватској и Славонији*, Београд, 1996².
- Коларић, *Друштво српских уметника ЛАДА* = М. Коларић, *Друштво српских уметника ЛАДА 1904–1974*, каталог изложбе, Београд 1974.
- Коларић, *Први кораци ка заштити* = М. Коларић, *Први кораци ка заштити сјарина и Јанко Шафарик*, ЗЗСК 3/1 (1952) 25–38.
- Коларић, *Средњовековна уметност у Србији* = М. Коларић, *Средњовековна уметност у Србији*, Београд 1969.
- Константиновић, *Уводна реч* = Р. Константиновић, *Уводна реч*, in: *Александар Томашевић*, каталог изложбе, Београд 1968, 3–4.
- Кораћ С., *Велика сеоба Срба* = С. Кораћ, *Велика сеоба Срба и њени одједи у ѡезији*, in: *Папирјарх српски Арсеније III Чарнојевић и велика сеоба Срба 1690. године*, ed. епископ шумадијски Сава, Београд 1997, 167–180.
- Кораћ Г., *Прва ѡрслава Светјој Саве* = Г. Кораћ, *Прва ѡрслава Светјој Саве као школској ѡириона*, ГГБ 40 (1992) 177–183.
- Кораћ, Шупут, *Архиепископ византијској светја* = В. Кораћ, М. Шупут, *Архиепископ византијској светја*, Београд 1998.
- Кордис, *У ритму* = Ј. Кордис, *У ритму: еџос линије у византијском иконопису*, Крагујевац 2009.
- Косовац, *Митрополија карловачка* = М. Косовац, *Српска ѡрславна митрополија карловачка ѡо ѡодацима од 1905. го.*, Сремски Карловци 1910.
- Костић, *Десјој Георјије II Бранковић* = М. Костић, *Десјој Георјије II Бранковић (1645–1711). Уодличавање кулја ѡрвој модерној ѡиријској хероја код Срба*, Београд 2014.
- Костић, *Духовни реѡламенј* = М. Костић, *Духовни реѡламенј Пејра Великој (1721) и Срби: ѡрилој историји нашеј рационализма*, Зборник радова Института за проучавање књижевности САН 17/ 2, Београд 1952, 61–91.
- Костић, *Пошјовање кулја светјишеља* = М. Костић, *Пошјовање кулја светјишеља, њихових мошјију и чуда на ѡдручју Карловачке митрополије у ѡериоду барока*, in: *Чудо у словенским кулјаурама*, ed. Д. Ајдачић, Београд 2000, 240–257.
- Коцић, *Ка айсолују* = З. Коцић, *Ка айсолују*, in: *Венија Вучинић-Турунски & Александар Бурић: сјазам духовности: црјежи, скулпјуре и слике*, каталог изложбе, Крушевац 2003.
- Кулић, *Поводом ѡројекја Нертанпа Bolléa* = Б. Кулић, *Поводом ѡројекја Нертанпа Bolléa за ѡродницу Одреновића у цркви манастира Крушегола*, in: *Фрушкогорски манастири*, ed. М. Парошки, Нови Сад 1990, 301–306.
- Кусовац, *Адам Сјефановић* = Н. Кусовац, *Адам Сјефановић (1832–1887)*, ЗМСЛУ 2 (1966) 327–340.
- Кусовац, *Слике Паје Јовановића* = Н. Кусовац, *Слике Паје Јовановића у цркви Св. Николе у Сремским Карловцима*, Граја за проучавање споменика културе Војводине 6–7 (1976) 313–318.
- Кусовац, *На ѡрају модерних српских ѡрадиционалиста* = Н. Кусовац, *На ѡрају модерних српских ѡрадиционалиста*, in: *Мира Маодуш*, каталог изложбе, Лазаревац 2007.
- Кусовац, *Паја Јовановић* = Н. Кусовац, *Паја Јовановић*, Београд 2010.
- Кусовац, *Сликар Ђорђе Крсјић* = Н. Кусовац, *Сликар Ђорђе Крсјић*, Београд 2001.
- Кусовац, *Уједначено* = Н. Кусовац, *Уједначено*, Политика експрес, Београд, 13. март 1986, 12.
- Кучековић, *Манастир Ораховица* = А. Кучековић, *Манастир Ораховица у Славонији*, Загреб 2007.
- Кучековић, *Уметност Пакрачко-славонске еѡархије* = А. Кучековић, *Уметност Пакрачко-славонске еѡархије у XVIII веку*, Београд 2014.
- Лесек, *Барокно сликарство* = М. Лесек, *Барокно сликарство у Срему*, Нови Сад 2001.
- Ломпар, *Дух ѡросвећености* = М. Ломпар, *Дух ѡросвећености у српској ауѡбиоѡрафији*, in: *Живој и дело Досијеја Обрадовића*, ed. П. Пијановић, Београд 2000, 429–434.
- Лукић, *Заштита, конзервација и ресјаурација* = М. Лукић, *Заштита, конзервација и ресјаурација у Србији*

- *историјски преглед*, in: *Студија изводљивости за Централни институт за конзервацију у Београду*, ed. М. Лукић, Београд 2007, 20–48.
- Љубинка Јовановић Михаиловић** = *Љубинка Јовановић Михаиловић*, Београд 2002.
- Љушић, Тумачења Српске револуције** = Р. Љушић, *Тумачења Српске револуције у историографији 19. и 20. века*, Београд 1992.
- Мако, Валтровић и Милутиновић** = В. Мако, *Валтровић и Милутиновић о естетици*, in: *Валтровић и Милутиновић. Тумачења III*, ed. Т. Дамљановић, Београд 2008, 108–129.
- Макуљевић, Прилој познавању** = Н. Макуљевић, *Прилој познавању сликаних програма владарских династија у Србији (1804–1914)*, Саопштења 27–28 (1995–1996) 229–236.
- Макуљевић, Средњовековне теме** = Н. Макуљевић, *Средњовековне теме у српском црквеном сликарству XIX века – прилој рецејцији националној средњовековној наслеђа у српском сликарству XIX века*, ЗМСЛУ 32–33 (2003) 193–212.
- Макуљевић, Уметност и национална идеја** = Н. Макуљевић, *Уметност и национална идеја у XIX веку: систем европске и српске визуелне културе у служби нације*, Београд 2006.
- Макуљевић, Црквена уметност** = Н. Макуљевић, *Црквена уметност у Краљевини Србији (1882–1914)*, Београд 2007.
- Манастир Светиој Николе у Подврху** = *Манастир Светиој Николе у Подврху 1606–2006*, ed. Г. Марковић, Београд 2006.
- Маневић, Романтична архиепископска** = З. Маневић, *Романтична архиепископска: Коруповић, Мишировић, Ђокић*, Београд 1990.
- Маринковић, Српска књижевност прве половине XVI века** = Р. Маринковић, *Српска књижевност прве половине XVI века*, ЗМСЛУ 27–28 (1991–1992) 175–184.
- Марјановић-Душанић, Свети краљ** = С. Марјановић-Душанић, *Свети краљ. Култи светиој Стефана Дечанској*, Београд 2007.
- Марјановић-Душанић, Владарске институције** = С. Марјановић-Душанић, *Владарске институције и државна симболика у Србији од XIII до XV века*, Београд 1994.
- Марковић П. Ј., Београд између истока и запада** = П. Ј. Марковић, *Београд између истока и запада 1948–1965*, Београд 1996.
- Марковић С., Децембарска револуција** = С. Марковић, *Децембарска револуција*, Београд 2009.
- Марковић С., Завичајна веришкола** = С. Марковић, *Завичајна веришкола у сликарству Зорана Фуруновића*, ЗМСЛУ 36 (2008) 261–279.
- Марковић С., Светиомир Арсић Басара** = С. Марковић, *Светиомир Арсић Басара или скулптура као судбина*, Београд 2004.
- Маркуш, Две мартовске изложбе** = З. Маркуш, *Две мартовске изложбе*, Политика, Београд, 13. март 1986, 11.
- Маркуш, Лазар Возаревић** = З. Маркуш, *Лазар Возаревић (1925–1968)*, Београд 1986.
- Марловић, Трајање за издубљеном целовишћу** = С. Марловић, *Трајање за издубљеном целовишћу дворској комлекса у Београду*, ГГБ 52 (2005) 195–251.
- Матић, Архиепископска манастира Грешаја** = В. Матић, *Архиепископска манастира Грешаја*, in: *Манастир Грешаја: прилози монографији*, Нови Сад 1990, 67–95.
- Медаковић, Графика српских шtamпаних књижа** = Д. Медаковић, *Графика српских шtamпаних књижа XV–XVII века*, Београд 1958.
- Медаковић, Две историјске композиције** = Д. Медаковић, *Две историјске композиције сликара Јоакима Марковића из 1750*, ЗМПУ 5 (1961) 113–121.
- Медаковић, Дунавски пушеви српске културе** = Д. Медаковић, *Дунавски пушеви српске културе XVIII века*, in: *idem, Пушеви српској барока*, Београд 1971, 35–47.
- Медаковић, Иконостај Грешаја Герасимова** = Д. Медаковић, *Иконостај Грешаја Герасимова Московитера у Доњој Ковачици из 1724*, ЗМСЛУ 21(1985) 369–376.
- Медаковић, Косовски дој у ликовним уметностима** = Д. Медаковић, *Косовски дој у ликовним уметностима*, Београд 1990.
- Медаковић, Манастир Хиландар у XVIII веку** = Д. Медаковић, *Манастир Хиландар у XVIII веку*, ХЗ 3 (1974) 7–83 [= *idem, Трајом српској барока*, Нови Сад 1976, 69–156].
- Медаковић, Мојсеј Судовић** = Д. Медаковић, *Мојсеј Судовић*, ЗМСЛУ 7 (1971) 121–142 [= *idem, Трајом српској барока*, Нови Сад 1976, 205–225].
- Медаковић, Национална историја Срба** = Д. Медаковић, *Национална историја Срба у светлости црквене уметности новије доба*, in: *idem, Пушеви српској барока*, Београд 1971, 71–84.
- Медаковић, Први шtamпани описи српских манастира** = Д. Медаковић, *Први шtamпани описи српских манастира (1798–1859)*, ЗМСЛУ 10 (1974) 207–259.
- Медаковић, Српска минијатура XVIII века** = Д. Медаковић, *Српска минијатура XVIII века*, Библиотекар 4 (1958) 273–278 [= *idem, Пушеви српској барока*, Београд 1971, 193–199].
- Медаковић, Српска уметност** = Д. Медаковић, *Српска уметност у XVIII веку*, Београд 1980.
- Медаковић, Стари српски дрворез** = Д. Медаковић, *Стари српски дрворез*, Београд 1964.
- Мельник, Основные типы русских высоких иконостасов** = А. Г. Мельник, *Основные типы русских высоких иконостасов XV – середины XVII века*, in: *Иконостас: происхождение – развитие – символика*, ed. А. М. Лидов, Москва 2000, 431–441.
- Мереник, Београд: осамдесете** = Л. Мереник, *Београд: осамдесете. Нове појаве у сликарству и скулптури 1979–1989*, Нови Сад 1995.

- Мереник, *Милеџа Продановић* = Л. Мереник, *Милеџа Продановић: биџи на неком месту, биџи, свуда биџи*, Београд 2011.
- Мијовић, *Бококоџорска сликарска школа* = П. Мијовић, *Бококоџорска сликарска школа XVII–XIX вијека I. Зоџраф гаскал Димиџрије*, Титоград 1960.
- Милановић, *„Пророци су џе најовесџили”* = В. Милановић, *„Пророци су џе најовесџили” у Пећи*, in: *Архиеџској Данило II и џеџово доба*, ed. В. Ј. Ђурић, Београд 1991, 409–424.
- Милановић, *О фресци на улазу у Боџородичину цркву* = В. Милановић, *О фресци на улазу у Боџородичину цркву архиеџској Данила II у Пећи*, Зоџраф 30 (2004–2005) 141–165.
- Миленковић, *Верски објекати* = А. Миленковић, *Верски објекати као знак џеџополиџичкој одређења*, in: *Традиџија и савремено срџско црквено џрадиџельсџтво*, edd. Б. Стојков, З. Маневић, Београд 1995, 271–279.
- Милеуснић, *Визанџина у црквеном сликарсџтву Славоније* = С. Милеуснић, *Визанџина у црквеном сликарсџтву Славоније*, ЗМСЛУ 34–35 (2003) 19–29.
- Милеуснић, *Руске иконе* = С. Милеуснић, *Руске иконе и руско-украјински иконоџисци у Славонији*, Глас светих равноапостола Ђирила и Метоџија, 127–130 (1988) 12–14.
- Милеуснић, *Жигон, Томић, Јелена Хинић* = С. Милеуснић, И. Жигон, О. Томић, *Јелена Хинић: Иконе: Свети Срџи*, каталог изложбе, Београд 2005.
- Милисављевић, *Враћевиница* = Д. Милисављевић, *Враћевиница. Црџеџи фресака*, Нови Сад 1990.
- Милисављевић, *Драча* = Д. Милисављевић, *Драча. Црџеџи фресака*, Нови Сад 1993.
- Милићевић, *Кнежевина Срџија* = М. Ђ. Милићевић, *Кнежевина Срџија I*, Београд 1876.
- Миловановић, *Савремена џравославна срџска умеџност* = Д. Миловановић, *Савремена џравославна срџска умеџност (Contemporary Orthodox Serbian Art)*, каталог изложбе, Београд 1995.
- Милошевић, *Умеџност у средњовековној Срџији* = Д. Милошевић, *Умеџност у средњовековној Срџији од 12. до 17. века*, Београд 1980.
- Милутиновић, *Валтровић, Извешџе одсеку умеџничком* = Д. С. Милутиновић, М. Валтровић, *Извешџе одсеку умеџничком*, ГСУД 36 (1872) 294–302.
- Миљановић, *Црква св. Сџириџона* = М. Миљановић, *Црква св. Сџириџона у Пеџрињи*, ЗМСЛУ 20 (1984) 237–260.
- Миљковић, *Зоџрафско раздобље Живораџа Насџасијевића* = Љ. Миљковић, *Зоџрафско раздобље Живораџа Насџасијевића*, in: *Друшџтво умеџника Зоџраф: 80 џодина од џрве изложбе Друшџтва умеџника Зоџраф*, Горњи Милановац – Београд 2011–2012, 37–52.
- Миљковић, *Мира Маодуш* = Љ. Миљковић, *Мира Маодуш: недовршеност довршеној: џирилица, Изложба слика џоводом 1150 џодина словенске џисменосџи*, каталог изложбе, Београд 2013.
- Миљковић, *Самој сеџи, раџи сеџе саме* = Љ. Миљковић, *Самој сеџи, раџи сеџе саме*, in: *Мирџана – Мира Маодуш, Слике из циклуса Ђирилица*, каталог изложбе, Ужице 2004.
- Митровић, *Основе живоџисања* = Т. Митровић, *Основе живоџисања: џриручник*, Београд 2012.
- Михаиловић, *Ведуџе срџске џрафике XVIII века* = Р. Михаиловић, *Ведуџе срџске џрафике XVIII века*, in: *Срџска џрафика XVIII века*, ed. Д. Давидов, Београд 1986, 81–100.
- Михајлов, *Неовизанџиџски елеменџи* = С. Михајлов, *Неовизанџиџски елеменџи у архиеџекџури Раџка М. Таџића (1900–1979)*, Ниш и Визанџија 2 (2004) 423–434.
- Михајлов, *Раџко М. Таџић* = С. Михајлов, *Раџко М. Таџић 1900–1979*, Београд 2013.
- Мутафов, *МНТНР џЕОУ Н МЕГАЛН ПАНАГИА* = Е. Мутафов, *МНТНР џЕОУ Н МЕГАЛН ПАНАГИА – поџа, разпространение, варианти и хипотези. ПРОЛЕГОМЕНА*, in: *Средновековен урбанизџм. Памет – сакралност – традиџици*, edd. Г. Казаков, Ц. Степанов, Софија 2007, 108–130.
- Ненадовић, *Илусџировани речник* = С. М. Ненадовић, *Илусџировани речник израза у народној архиеџекџури*, Београд 2002.
- Ненадовић, *Развој схваџања у обнови* = С. Ненадовић, *Развој схваџања у обнови архиеџекџонских сџоменика у Срџији*, ЗСК 26/27 (1977/1978) 143–148.
- Неџознаџи Крушеџолац = Неџознаџи Крушеџолац, *Заједничка служба светџим десџоџима Бранковићима*, in: *Срџљак III*, Београд 1970, 133–209.
- Никић, *Ауџиџиџрафија Анасџаса Јовановића* = Љ. Никић, *Ауџиџиџрафија Анасџаса Јовановића*, ГГБ 3 (1956) 385–416.
- Николај, *Охридски џролоџ* = Епископ Николај (Велимировић), *Охридски џролоџ*, Београд 1999.
- Николајевић, *Из минулих дана* = Б. С. Николајевић, *Из минулих дана*, Београд 1986.
- Новаковић, *Хералџички обџаџи у Срџа* = С. Новаковић, *Хералџички обџаџи у Срџа у џримени и књижевносџи*, Београд 1884.
- Обрадовић, *О дужном џочџиџанију к наукама* = Д. Обрадовић, *О дужном џочџиџанију к наукама*, in: *idem, Собраније разних наравоучџелних вешџеџ; Мезимац*, ed. М. Д. Стефановић, Београд 2008, 210–216.
- Обреновић, *Срџска црквена архиеџекџура* = В. Обреновић, *Срџска црквена архиеџекџура 1918–1941, џокови и обелеџа (необјављени магистарски рад*, Београд 2008).
- Освеђење краљевској дома = Освеђење краљевској дома, *Политика*, Београд, 3. децембар 1929, 2.
- П.в.к., *Осијек* = П.в.к., *Осијек (Славонија)*, 13. (25.) јунија, Срџобран, Загреб, бр. 48, 19. 6. (2. 7.) 1892, 3.
- Павловић Л., *Иконоџрафска еџиџрафика* = Л. Павловић, *Иконоџрафска еџиџрафика код џорока*, ЗМСЛУ 20 (1984) 3–45.

- Павловић Л., *Култови лица* = Л. Павловић, *Култови лица код Срба и Македонаца*, Смедерево 1965.
- Павловић Д., *Пожаревачки мир (1718)* = Д. Павловић, *Пожаревачки мир (1718), историјска студија*, Нови Сад 1901.
- Пајевић, *Са њејсјојодишње славе Видовданске* = Пајевић, *Са њејсјојодишње славе Видовданске у Крушевцу и миројомазања краља Александра у Жичи: мала сјоменница*, Нови Сад 1889.
- Пајкић, *Ојис манастира* = П. Пајкић, *Ојис манастира Ејархије шумадијске*, in: *Срјска љравославна Ејархија шумадијска (1947–1997). Шемајизам*, Крагујевац 1997, 157–228.
- Пантовић, *Храм у урбаном њејзажу* = М. Пантовић, *Храм у урбаном њејзажу Новој Бејрада [саопштење на конференцији Од османској Бејрада до Бејрада на води: Кријичка историја љреиначавања јавних љросјора Бејрада (XIX–XXI век)]*, Филозофски факултет, Београд 2015].
- Пашченко, *Акјуализација средњовековља* = Е. М. Пашченко, *Акјуализација средњовековља у украјинском и срјском бароку*, in: *Зайагноевројски дарок и византијски свети*, ед. Д. Медаковић, Београд 1991, 67–74.
- Пејић, *Манастир Пусиња* = С. Пејић, *Манастир Пусиња*, Београд 2002.
- Пејић, *Никољац* = С. Пејић, *Црква Свјој Николе у Никољцу*, Београд 2014.
- Пејчић, *Милан Ракић на Косову* = Ј. Пејчић, *Милан Ракић на Косову*, Београд 2006.
- Петковић В., *Прејлед црквених сјоменика* = В. Петковић, *Прејлед црквених сјоменика кроз љовесницу срјској народа*, Београд 1950.
- Петковић С., *Живојис цркве Усјења* = С. Петковић, *Живојис цркве Усјења у Срјском Ковину (Ráczeve)*, Зборник за друштвене науке Матице српске 23 (1959) 46–74.
- Петковић С., *Зидно сликарство* = С. Петковић, *Зидно сликарство на јодручју Пећке љајријаршије 1557–1614*, Нови Сад 1965.
- Петковић С., *Иконојрафија Свјој Симеона Срјској* = С. Петковић, *Иконојрафија Свјој Симеона Срјској у доба љурске владавине код Срба*, in: *idem*, *Срјски свјишјељи у сликарствоу љравославних народа*, Нови Сад 2007, 68–80.
- Петковић С., *Порекло илустрација* = С. Петковић, *Порекло илустрација у шјамјанним књијама Божидара Вуковића*, ЗМСЛУ 12 (1976) 119–135.
- Петковић С., *Речник црквенословенској језика* = С. Петковић, *Речник црквенословенској језика*, Београд 2002.
- Петковић С., *Срјска уметност* = С. Петковић, *Срјска уметност у XVI и XVII веку*, Београд 1995.
- Петрановић, *Историја Јујославије I* = Б. Петрановић, *Историја Јујославије I – Краљевина Јујославија (1914–1941)*, Београд 1988.
- Петровић Ј., *Неке друје моћи уметности* = Ј. Петровић, *Неке друје моћи уметности*, Јединство, Приштина, 29–30. јул 1995, 7.
- Петровић Н., „Лада” = Н. Петровић, *Изложба уметничкој друшјева „Лада”*, Дело 51/2 (1909) 238–239.
- Поповић Д., *Под окриљем свјосји* = Д. Поповић, *Под окриљем свјосји. Култи свјосјих владара и реликвија у средњовековној Срдији*, Београд 2006.
- Поповић Д., *Реликвије и љолијика* = Д. Поповић, *Реликвије и љолијика: Срјски љрисјуй*, in: *eadem*, *Под окриљем свјосји. Култи свјосјих владара и реликвија у средњовековној Срдији*, Београд 2006, 253–270.
- Поповић Д., *Срјска владарска translatio* = Д. Поповић, *Срјска владарска translatio као љријумфални adventus*, in: *eadem*, *Под окриљем свјосји. Култи свјосјих владара и реликвија у средњовековној Срдији*, Београд 2006, 233–252.
- Поповић Д., *Срјски владарски јрод* = Д. Поповић, *Срјски владарски јроду средњем веку*, Београд 1992.
- Поповић Д. Ј., *Срдија и Бејрад* = Д. Ј. Поповић, *Срдија и Бејрад: од Пожаревачкој до Бејрадској мира (1718–1739)*, Београд 1950.
- Поповић Ј. Ст., *Древностји Србске* = Ј. Ст. Поповић, *Древностји Србске*, Гласник Дружтвасрбске словесности 1 (1847) 153–186.
- Поповић С., *Освећење обновљеној храма* = С. Поповић, *Освећење обновљеној храма свјој оца Николаја манастира Грјејеја*, Српски Сион, Нови Сад, бр.24, 17. 6. 1901, 401–407.
- Вилић, Томић, *Православље и сјваралашјво* = М. Вилић, О. Томић, *Православље и сјваралашјво*, каталог изложбе, Београд 2002.
- Прерадовић-Петровић, *Коија у музеју* = Д. Прерадовић-Петровић, *Коија у музеју на јримеу Галерије фресака*, ЗНМ 17/2 (2004) 557–565.
- Просен, *Неовизантијски елементји* = М. Просен, *Неовизантијски елементји у сјваралашјву архјиекје Грјорија Самојлова*, Ниш и Византија 4 (2005) 443–464.
- Протић, *Изложба слика Лазара Возаревића* = М. Б. Протић, *Изложба слика Лазара Возаревића*, НИИ, Београд, бр. 29. јун 1952.
- Протић, *Срјско сликарство XX века* = М. Б. Протић, *Срјско сликарство XX века*, Београд 1970.
- Протић, *Трећа геценија* = М. Б. Протић, *Трећа геценија. Констјруктивнo сликарство*. Каталог изложбе, Београд 1967.
- Пушић, *Проширен јројрам* = М. Пушић, *Проширен јројрам – љоошјрен кријериј*, Вјесник, Загреб, 2. просинац 1967.
- Радовановић, *Свји Никола* = Ј. Радовановић, *Свји Никола са жиијем и чудима на срјским бакрорезима XVIII века*, in: *Срјска јрафика XVIII века*, ед. Д. Давидов, Београд 1986, 199–222.
- Радовић, *Свјосавско јросвјино јредање* = А. Радовић, *Свјосавско јросвјино јредање и јросвјеностји Досијеја Одрадовића*, Врњачка Бања 1994.
- Радојичић, *Хајолошки јрилози* = Ђ. Сп. Радојичић, *Хајолошки јрилози о јоследњим Бранковићима*, Гласник Историјског друштва у Новом Саду 12/2–3 (1939) 285–312.

- Радојчић Н., *Српски историјачар* = Н. Радојчић, *Српски историјачар Јован Рајић*, Београд 1952.
- Радојчић С., *Стијаро српско сликарство* = С. Радојчић, *Стијаро српско сликарство*, Београд 1966.
- Радојчић С., *Мајстори стијарој српској сликарства* = С. Радојчић, *Мајстори стијарој српској сликарства*, Београд 1955.
- Радојчић С., *Милешева* = С. Радојчић, *Милешева*, Београд 1963.
- Радонић, *Гроф Ђорђе Бранковић* = Ј. Радонић, *Гроф Ђорђе Бранковић и његово време*, Београд 1911.
- Радонић, *Ђурађ II Бранковић* = Ј. Радонић, *Ђурађ II Бранковић, „десетог Илирика“*, Цетиње 1955.
- Разговор са вајаром* = *Разговор са вајаром*, Дуга, Београд, 8. децембар 1951.
- Рајић, *Историја словенских народа II* = Ј. Рајић, *Историја словенских народа II*, Нови Сад 2002.
- Рајић, *Траједија* = Ј. Рајић, *Траједија сиреч њечална њовесит о смртити њоследњаго цара српскаго Уроша Пејтаго и о њаденији српскаго царства*, Будим 1798.
- Рајковић, *Сликарство Александра Томашевића* = М. Рајковић, *Сликарство Александра Томашевића*, in: *Александар Томашевић*, edd. В. Војиновић, Г. Томашевић, Београд 1982, 9–17.
- Расолкоска–Николовска, *Иконостас Карџинској манастира* = З. Расолкоска–Николовска, *Иконостас Карџинској манастира*, ЗМСПУ 16 (1980) 281–289.
- Руварац, *Манастир Крушедо* = Д. Руварац, *Манастир Крушедо с обзиром на њрава и дужностити фрушкогорских манастира у XIX веку*, Сремски Карловци 1918.
- Руварац, *Митрополија деоградска* = Д. Руварац, *Митрополија деоградска око 1735. године, њо архивским списима*, ССКА 42, други разред 37 (1905) 101–204.
- Руварац, *Мојсије Пејровић* = Д. Руварац, *Мојсије Пејровић, митрополиј деоградски 1713–1730, њрилој историји Српске цркве*, ССКА 34 (1898) 81–200.
- Руварац, *Најстарији њројтоколи кришених* = Д. Руварац, *Најстарији њројтоколи кришених, венчаних и умрлих*, Архив за историју Српске православне карловачке митрополије 13–14 (1912) 193–196.
- Руварац, *Српска митрополија карловачка* = Д. Руварац, *Српска митрополија карловачка око њоловине XVIII века: њо архивским списима*, Ср. Карловци 1902.
- Руварац, *Тестијаментити иумана раваничкој Стефана* = Д. Руварац, *Тестијаментити иумана раваничкој Стефана*, Архив за историју Српске православне Карловачке митрополије 5–6 (1912) 77.
- Салазар, *Идеологије у ојери* = Ф. Ж. Салазар, *Идеологије у ојери*, Београд 1984.
- Симеоновић–Ђелић, *Мило Милуновић* = И. Симеоновић–Ђелић, *Мило Милуновић: њејресушна њежња суштитини сликарске материје и доје*, каталог изложбе, Београд–Подгорица 1997.
- Симић В., *За њубав ојтаудине* = В. Симић, *За њубав ојтаудине: њајтириотити и њајтириотитизми у српској култури XVIII века у Хабзбуршкој монархији*, Нови Сад 2012.
- Симић Н., *Кнежевићеве њечалбарске невоље* = Н. Симић, *Кнежевићеве њечалбарске невоље у Србији*, РМВ 25 (1979) 75–76.
- Симић Н., *Однос између српске књижевностити и сликарства* = Н. Симић, *Однос између српске књижевностити и сликарства у XIX веку* (рукопис докторске дисертације), Београд 1955.
- Симовић, *Лазар Возаревић* = Љ. Симовић, *Лазар Возаревић. Традиција и савременост*. Каталог изложбе, Краљево 1995 [= Љ. Симовић, *Лазар Возаревић. Традиција и савременост*, Повеља 25/4 (1995) 71–76].
- Смирнов, *Краљева црква на Дедињу* = С. Смирнов, *Краљева црква на Дедињу. Архитектонско-археолошка расправа*, Београд 1935.
- Сјоменици српски 1847 = *Сјоменици српски*, Подунавка, Београд, 20. јун 1847, 99–100.
- Спремић, *Десетог Ђурађ Бранковић* = М. Спремић, *Десетог Ђурађ Бранковић и његово доба*, Београд 1999.
- Стајић, *Грађа за културну историју* = В. Стајић, *Грађа за културну историју Новој Сада. Из архива новосадској матицрајта*, Нови Сад 1947.
- Стаменковић, *Лејити Риста Ситијовића* = С. Стаменковић, *Лејити Риста Ситијовића*, каталог, Београд 1992.
- Станић, *Лазар Возаревић* = Н. Станић, *Лазар Возаревић. Слике*, каталог изложбе, Нови Сад 2003.
- Станишић, *Жена у цршежима Лазара Возаревића* = Г. Станишић, *Жена у цршежима Лазара Возаревића*, ЗНМ 17/2 (2004) 509–521.
- Станчић, *Архитектити Владимир Николић* = Д. Станчић, *Архитектити Владимир Николић*, Нови Сад 1999.
- Стеван Алексић (1912) = *Уметност*. *Стеван Алексић*, Српство, Нови Сад, бр. 76, год. III, 21. IV 1912, 5.
- Стевановић, *Божа Илић* = С. Стевановић, *Божа Илић*, Београд 1996.
- Стевановић, *Стијара српска црквена архитектитиура* = А. Стевановић, *Стијара српска црквена архитектитиура и њен значај I–II*, Српски књижевни гласник 8–9 (1903) 514–522, 47–54.
- Стојаковић, *Обнова сјоменика* = А. Стојаковић, *Обнова сјоменика архитектитиуре између два рајта у Србији*, Рашка баштина 2 (1980) 259–274.
- Стојановић, *Васа Поморишац* = Љ. Стојановић, *Васа Поморишац 1893–1961: рејросективна изложба 1907–1961*, каталог изложбе, Београд 1986.
- Стојковић, *Збирка Христитифора Црниловића* = Д. Стојковић, *Ејтнографска сјомен-збирка Христитифора Црниловића*,

- Гласник Етнографског музеја у Београду 65–66 (2001–2002) 227–238.
- Столић, *Византијски мошиви* = Ј. Столић, *Византијски мошиви у делима аутора из Збирке Рајка Мамузића*, каталог изложбе, Нови Сад 2009.
- Стошић, *Венцловић* = Љ. Стошић, *Венцловић, Гаврил Стефановић*, in: *Српска енциклопедија* II, ed. Д. Станић, Нови Сад – Београд 2013, 268.
- Стошић, *Одјаци „Ерминије” Дионисија из Фурне* = Љ. Стошић, *Одјаци „Ерминије” Дионисија из Фурне у зидном сликарству хиландарских њараклиса из прве половине XVIII века*, in: *Осам векова Хиландара*, ed. В. Кораћ, Београд 2000, 621–628.
- Стошић, *Српска уметност 1690–1740* = Љ. Стошић, *Српска уметност 1690–1740*, Београд 2006.
- Суботић, *Милан Кашанин* = И. Суботић, *Милан Кашанин, европска уметност и часопис „Уметнички преглед”*, ЗНМ 16/2 (1997) 99–118.
- Таранушенко, *О украјинском иконостају* = С. Таранушенко, *О украјинском иконостају XVII и XVIII века*, ЗМСЛУ 11 (1975) 113–145.
- Тагић-Ђурић, *Бојородица „Λυχνία”* = М. Тагић-Ђурић, *Бојородица „Λυχνία” у уметности и химнологији*, in: eadem, *Студије о Бојородици*, Београд 2007, 623–631.
- Тагић-Ђурић, *Икона Бојородице Знамења* = М. Тагић-Ђурић, *Икона Бојородице Знамења*, in: eadem, *Студије о Бојородици*, Београд 2007, 178–199.
- Тагић-Ђурић, *Иконе Бојородице у Студеници* = М. Тагић-Ђурић, *Иконе Бојородице у Студеници*, in: eadem, *Студије о Бојородици*, Београд 2007, 405–418.
- Тимотијевић, *Алејоријске ѡерсонификације* = М. Тимотијевић, *Алејоријске ѡерсонификације Јована Рајића на насловним странима Теологическој шела*, in: *Јован Рајић – животи и дело*, ed. М. Фрајнд, Београд 1997, 243–257.
- Тимотијевић, *Визуелна ѡредства Србије* = М. Тимотијевић, *Визуелна ѡредства Србије у делима Феликса Каница*, in: *Слике Балкана Феликса Каница*, ed. Ђ. С. Костић, Београд 2011, 115–144.
- Тимотијевић, *Идејни ѡрограм зидног сликарства* = М. Тимотијевић, *Идејни ѡрограм зидног сликарства у ѡрирајни манастира Крушедола*, Саопштења 19 (1987) 109–126.
- Тимотијевић, *Јудилеј као колективна репрезентација* = М. Тимотијевић, *Јудилеј као колективна репрезентација: ѡрслава 50-годишњице Таковског устанка у Тоичигеру 1865. ѡдине*, Наслеђе 9 (2008) 9–49.
- Тимотијевић, *Манастир Крушедол* = М. Тимотијевић, *Манастир Крушедол I–II*, Београд 2008.
- Тимотијевић, *Мошти светих десјотиа Бранковића* = М. Тимотијевић, *Мошти светих десјотиа Бранковића и меморијска структура сакралног ѡростора главне крушедолске храма*, in: *Тронови цркве манастира Крушедола*, Нови Сад 2009, 15–53.
- Тимотијевић, *Од светих ѡела до историјских хероја* = М. Тимотијевић, *Од светих ѡела до историјских хероја. Култи светих десјотиа Бранковића у XIX веку*, Лицеум 7 (2002) 113–144.
- Тимотијевић, *Паја Јовановић* = М. Тимотијевић, *Паја Јовановић*, каталог изложбе, Београд 2010².
- Тимотијевић, *Порирети архијереја* = М. Тимотијевић, *Порирети архијереја у новијој српској уметности*, in: *Зајадно-европски барок и византијски свет*, ed. Д. Медаковић, Београд 1991, 147–174.
- Тимотијевић, *Рађање модерне ѡривајности* = М. Тимотијевић, *Рађање модерне ѡривајности: ѡривајни животи Срба у Хабзбуршкој монархији од краја 17. до ѡочейка 19. века*, Београд 2006.
- Тимотијевић, *Религиозно сликарство као историјска истина* = М. Тимотијевић, *Религиозно сликарство као историјска истина*, Саопштења 34 (2002) 361–388.
- Тимотијевић, *Serbia sancta и Serbia sacra* = М. Тимотијевић, *Serbia sancta и Serbia sacra у барокном верско-ѡолићичком ѡрограму Карловачке митрополије*, in: *Свети Сава у српској историји и традицији*, ed. С. Ђирковић, Београд 1998, 387–431.
- Тимотијевић, *Сремски десјоти Бранковићи* = М. Тимотијевић, *Сремски десјоти Бранковићи и оснивање манастира Крушедола*, ЗМСЛУ 27–28 (1991–1992) 127–149.
- Тимотијевић, *Српско барокно сликарство* = М. Тимотијевић, *Српско барокно сликарство*, Нови Сад 1996.
- Тимотијевић, *Таковски устанак* = М. Тимотијевић, *Таковски устанак – Српске Цвети. О јавном зајадничком сећању и заборављању у симболичној ѡолићици званичне репрезентативне културе*, Београд 2012.
- Тимотијевић, *Традиција и барок* = М. Тимотијевић, *Традиција и барок. Тумачење традиције у реформама барокне ѡикторалне ѡоетике*, ЗМСЛУ 34–35 (2003) 201–222.
- Тимотијевић, *Уметност и ѡолићика* = М. Тимотијевић, *Уметност и ѡолићика: ѡорирети Јосифа II на иконостају Теодора Илића Чешљара у Мокрину*, ЗФФ 18 (1994) 283–309.
- Тимотијевић, *Црква светог Георгија* = М. Тимотијевић, *Црква светог Георгија у Темишвару*, Нови Сад 1996.
- Тодић, *Иконопис у ѡарохијским црквама Срема* = Б. Тодић, *Иконопис у ѡарохијским црквама Срема у време митрополића Викентија Јовановића*, in: idem, *Радови о српској уметности и уметницима XVIII века. По архивским и друћим ѡодацима*, Нови Сад 2010, 85–131.
- Тодић, *Иконостај у Дечанима* = Б. Тодић, *Иконостај у Дечанима – ѡрводитни сликани ѡрограм и ѡевоје ѡоноње измење*, Зограф 36 (2012) 115–129.
- Тодић, *Косовска бићка Амвросија Јанковића* = Б. Тодић, *Косовска бићка Амвросија Јанковића и остале унићене зидне слике у ѡриезарији манастира Врдника*, in: idem, *Радови о српској уметности и уметницима XVIII века. По архивским и друћим ѡодацима*, Нови Сад 2010, 281–297.

- Тодић, *Српски сликари* = Б. Тодић, *Српски сликари од XIV до XVIII века I–II*, Нови Сад 2013.
- Тодић М., *Илустрације и фототографије* = М. Тодић, *Илустрације и фототографије (1689–1924)*, in: *Благо манастира Студенице*, ed. В. Ј. Ђурић, Београд 1988, 303–321.
- Тодоровић, *Сан* = М. Тодоровић, *Сан – Чедомир Васић*, каталог изложбе, Ниш 2013.
- Тојнџи, *Испраживање историје* = А. Ј. Тојнџи, *Испраживање историје I–II*, ed. Р. Лукић, Београд 1970–1971.
- Томић, Хинић, *Жићејна икона* = О. Томић, Ј. Хинић, *Жићејна икона њеродобној Теокитисти – Српској краља Драгутаина*, Иконографске студије 2 (2009) 293–304.
- Точанац, *Пројиси миџројолиџа Мојсија Пејровића* = И. Точанац, *Пројиси миџројолиџа Мојсија Пејровића за светишенике и џарохијане*, ИЧ 48 (2001) 147–164.
- Тошева, *Милица Крсџић* = С. Тошева, *Архиџекџи Милица Крсџић (1887–1964)*, ГГБ 44 (1997) 95–114.
- Тошић, *Порџреџи у слици Марка Мураџа* = Д. Тошић, *Порџреџи у слици Марка Мураџа „Долазак цара Душана у Дубровник”*, Свеске 20–21 (1989–1990) 59–63.
- Традиџија и савремено српско црквено џрадиџељство* = *Традиџија и савремено српско црквено џрадиџељство*, edd. Б. Стојков, З. Маневић, Београд 1995.
- Трифуновић Ђ., *Белешке о делима у Србљаку* = Ђ. Трифуновић, *Белешке о делима у Србљаку*, in: *О Србљаку*, ed. Ђ. Трифуновић, Београд 1970, 324–341.
- Трифуновић Л., *Глас судбине Александра Томашевића* = Л. Трифуновић, *Глас судбине Александра Томашевића*, НИИ, Београд, 4. мај 1969, 13.
- Трифуновић Л., *Среџен Сџојановић* = Л. Трифуновић, *Среџен Сџојановић*, каталог изложбе, Београд 1973.
- Трифуновић Л., *Сџара и нова умеџносџ* = Л. Трифуновић, *Сџара и нова умеџносџ – иџеја џрошлости у модерној умеџносџи*, Зограф 3 (1969) 39–52 (= idem, *Сџудије, оџлеџи, криџиџике III*, ed. Д. Булатовић, Београд 1990, 41–64).
- Трпковић, *Сџари двор на Дедињу* = Б. Трпковић, *Сџари двор на Дедињу*, Свеске 16 (1985) 100–104.
- Вирковић, *Јован Раџић* = С. Вирковић, *Јован Раџић и џочеџи модерне историоџрафије код Срба*, in: *Јован Раџић, Историја словенских народа I*, Нови Сад 2002, XXXVII–XXXVIII.
- Ђоровић-Љубинковић, *Средњовековни дуборез* = М. Воровић-Љубинковић, *Средњовековни дуборез у истџочним областџима Југославије*, Београд 1965.
- Успенски, *Поеџиџка комџозиџије* = Б. А. Успенски, *Поеџиџка комџозиџије. Семиџиџка иконе*, Београд 1979.
- Успенски, *Теолоџија иконе* = Л. А. Успенски, *Теолоџија иконе*, манастир Хиландар 2000.
- Флоренски, *Икона – џоџлед у вечносџ* = П. Флоренски, *Икона – џоџлед у вечносџ*, Београд 1979.
- Фолић, *Архиџекџура храма* = Љ. Фолић, *Архиџекџура храма: џроџекџовање духовних обџекџаџа*, Београд – Цетиње – Косовска Митровица 2013.
- Фуруновић, *Прослава џодину дана* = З. Фуруновић, *Прослава џодину дана*, Јединство, Приштина, 22. децембар 1983, 8.
- Фуруновић, *У меџувремену* = З. Фуруновић, *У меџувремену*, in: *Селеџија Косова и Меџохије*, Београд 1985, 11–12.
- Цар, *Документџационе вредносџи* = Н. Цар, *Документџационе вредносџи ликовних џредстџава Студенице*, in: *Благо манастира Студенице*, ed. В. Ј. Ђурић, Београд 1988, 269–302.
- Церанић, *Неовизанџиџски елементџи* = М. Церанић, *Неовизанџиџски елементџи у архиџекџури храма Св. Саве на Врачару*, Ниш и Византија 3 (2005) 397–412.
- Цобељ, *Умеџнички лик Александра Томашевића* = Ш. Цобељ, *Умеџнички лик Александра Томашевића*, ЗМСЛУ 7 (1971) 177–206.
- Чанак-Медић, Тодић, *Манастир Студеница* = М. Чанак-Медић, Б. Тодић, *Манастир Студеница*, Нови Сад 2011.
- Чедомир Васић, *Слике* = Чедомир Васић, *Слике*, каталог изложбе, Смедерево 1987.
- Чоловић, *Архиџекџура цркве Св. Благовешџења* = Б. Чоловић, *Архиџекџура цркве Св. Благовешџења*, in: *Кулџура Срба у Дубровнику 1790–2010: из ризнице Српске џравославне цркве Св. Благовешџења*, edd. Г. Спаић, Ј. Реџић, М. Перишић, Београд–Дубровник 2012, 72–75.
- Чоловић, *Блаџовџесџи Пресвете Боџородице у Дубровнику* = Б. Чоловић, *Архиџекџура џравославне цркве Блаџовџесџи Пресвете Боџородице у Дубровнику*, ЗМСЛУ 37 (2009) 249–264.
- Чоловић, *Сакрална баџиџина* = Б. Чоловић, *Сакрална баџиџина далмаџинских Срба*, Загреб 2011.
- Чурчић, *Србљаџи у XVIII веку* = Л. Чурчић, *Србљаџи у XVIII веку*, in: idem, *Српске књиге и српски џисџи 18. века*, Нови Сад 1988, 32–39.
- Цонсон, *Неки видови џесниџиџва Захарије Орфелина* = Б. Цонсон, *Неки видови џесниџиџва Захарије Орфелина*, in: *Од барока до класиџизма*, ed. М. Павић, Београд 1973, 155–160.
- Шелмић, *Дело Арсенија Теодоровића* = Л. Шелмић, *Дело Арсенија Теодоровића (1767–1826)*, Нови Сад 1978.
- Шелмић, *Дело Павла Симића* = Л. Шелмић, *Дело Павла Симића (1818–1876)*, Нови Сад 1979.
- Шабановић, *Град и џеџово стџановниџиџво* = Х. Шабановић, *Град и џеџово стџановниџиџво у XVI–XVII веку*, in: *Истџорија Беоџраџа I*, ed. В. Чубриловић, Београд 1974, 385–424.
- Шакоџа, *Дечанска ризница* = М. Шакоџа, *Дечанска ризница*, Београд 1984.
- Шакоџа, *Ризница манастира Бање* = М. Шакоџа, *Ризница манастира Бање код Приџоја*, Београд 1981.
- Шафарик, *Оџисание србски’ новаџа* = Ј. Шафарик, *Оџисание свију до сада џознаџи’ србски’ новаџа*, Гласник Дружтва србске словесности 3 (1851) 191–198.

- Шелмић, *Бакрорез „Кнез Лазар“* = Л. Шелмић, *Бакрорез „Кнез Лазар“ Захарије Орфелина*, in: eadem, *Српска уметности 18. и 19. века. Одабране слике*, Нови Сад 2003, 15–25.
- Шелмић, *О зографу Ситаноју Појовићу* = Л. Шелмић, *Нови подаци о зографу Ситаноју Појовићу*, РМБ 26 (1980) 175–184.
- Шелмић, *Српско зидно сликарство XVIII века* = Л. Шелмић, *Српско зидно сликарство XVIII века*, Нови Сад 1987.
- Шелмић, *Црква у Сошину* = Л. Шелмић, *Црква у Сошину и њен иконостајас. Прилој проучавању развоја православних иконостајаса барокне епохе*, in: eadem, *Српска уметности 18. и 19. века. Одабране слике*, Нови Сад 2003, 447–456.
- Шкаламера, *Обнова „српског слика“* = Ж. Шкаламера, *Обнова „српског слика“ у архивској слици*, ЗМСЛУ 5 (1969) 191–236.
- Шкорић, *Иконе на слици* = Д. Шкорић, *Иконе на слици*, Београд 2004.
- Acheimastou-Potamianou, *Icons of the Byzantine Museum of Athens* = M. Acheimastou-Potamianou, *Icons of the Byzantine Museum of Athens*, Athens 1998.
- Adamson, *The Making of the Ancien-Régime Court* = J. Adamson, *The Making of the Ancien-Régime Court, 1500–1700*, in: *The Princely Courts of Europe: Ritual, Politics and Culture under the Ancien Régime 1500–1750*, ed. J. Adamson, London 2000, 7–41.
- Aleksandar Tomašević. *Slike i crteži* = Aleksandar Tomašević 1921–1968. *Slike i crteži*, Београд 1980.
- Alewyn, Sälzle, *Das grosse Welttheater* = R. Alewyn, K. Sälzle, *Das grosse Welttheater. Die Epoche der höfischen Feste in Dokument und Deutung*, Hamburg 1959.
- Arnold, *Das 'finstere' Mittelalter* = K. Arnold, *Das 'finstere' Mittelalter. Zur Genese und Phänomenologie eines Fehlurteils*, Saeculum 32 (1981) 287–300.
- Asman, *Kultura pamćenja* = J. Asman, *Kultura pamćenja: pismo, sećanje i politički identitet u ranim visokim kulturama*, Београд 2011.
- Asman, *Rad na nacionalnom pamćenju* = A. Asman, *Rad na nacionalnom pamćenju: kratka istorija nemačke ideje obrazovanja*, Београд 2002.
- Assmann, *Erinnerungsräume* = A. Assmann, *Erinnerungsräume: Formen und Wandlungen des kulturellen Gedächtnisses*, München 1999.
- Benjamin, *Eseji* = W. Benjamin, *Eseji*, Београд 1974.
- Berger, *On the Role of Myths and History* = S. Berger, *On the Role of Myths and History in the Construction of National Identity in Modern Europe*, European History Quarterly 39/3 (2009) 490–502.
- Bloch, *Les rois thaumaturges* = M. Bloch, *Les rois thaumaturges. Étude sur le caractère surnaturel attribué à la puissance royale particulièrement en France et en Angleterre*, Strasbourg et Paris 1924.
- Bollé, *Osnova za obnovu crkve u Novom Sadu* = H. Bollé, *Osnova za obnovu grčkoistočne diecezanske crkve u Novom Sadu*, Vijesti hrvatskog društva inženjera i arhitekta, Zagreb, br. 2, 1. 4. 1907, 20.
- Borozan, *Kruševac kao ideološki topos* = I. Borozan, *Kruševac kao ideološki topos i konstruisanje Kosovskog mita u 19. veku*, in: *Muzeologija, nova muzeologija, nauka o baštini*, ed. A. Milosavljević, Beograd–Kruševac 2013, 261–286.
- Borozan, *Revitalization of the Antique Heritage* = I. Borozan, *Revitalization of the Antique Heritage and Golden Age Restoration: Dubrovnik as a Cultural Agent of the Eastern Coast of the Adriatics*, in: *Beyond the Adriatic Sea. A Plurality of Identities and Floating Borders in Visual Culture*, ed. S. Brajović, Novi Sad 2015, 201–231.
- Börsch-Supan, *Berliner Baukunst* = E. Börsch-Supan, *Berliner Baukunst nach Schinkel: 1840–1870*, München 1977.
- Bošković, *„Svetlost otkrivenja Logosa“* = R. Bošković, *„Svetlost otkrivenja Logosa“ u delima Ljiljane Bursać*, in: *Ljiljana Bursać: LOGOS /as slow as possible/*, katalog izložbe, Podgorica 2013.
- Bošković, *Kosta Bogdanović* = R. Bošković, *Kosta Bogdanović, Poliperspektive*, katalog izložbe, Београд 2001.
- Bringmann, *Studien zur neuromanischen Architektur* = M. Bringmann, *Studien zur neuromanischen Architektur in Deutschland*, Heidelberg 1968.
- Bullen, *Byzantium Rediscovered* = J. B. Bullen, *Byzantium Rediscovered*, London – New York 2003.
- Büschel, *Untertanenliebe* = H. Büschel, *Untertanenliebe. Der Kult um deutsche Monarchen 1770–1830*, Göttingen 2006.
- Byzantium/Modernism* = *Byzantium/Modernism: The Byzantine as Method in Modernity*, edd. R. Betancourt, M. Taroutina, Leiden–Boston 2015.
- Calvesi, *Arte allo specchio* = M. Calvesi, *Arte allo specchio*, in: *Arte e Arti. Attualità e Storia. XLI Esposizione d'Arte, La Biennale di Venezia*, ed. C. Pirovano, Venezia 1984, 11–18.
- Choay, *The Invention of the Historic Monument* = F. Choay, *The Invention of the Historic Monument*, Cambridge 2001.
- Čolović, *Sv. Spiridon u Skradinu* = B. Čolović, *Arhitektura crkve sv. Spiridona u Skradinu*, Peristil 55 (2012) 87–94.
- Čupić, *Evropa i/ili nacionalni identitet* = S. Čupić, *Evropa i/ili nacionalni identitet: Paviljon Kraljevine Srbije na Svetskoj izložbi 1900. i njegove posledice*, Zbornik Seminara za studije moderne umetnosti Filozofskog fakulteta u Beogradu 3/4 (2008) 107–127.
- Čelić, *Beleške* = S. Čelić, *Beleške o smrti, životu, putevima ka delu i delu slikara Aleksandra Tomaševića*, in: *Aleksandar Tomašević 1921–1968, Slike i crteži*, katalog izložbe, Београд 1980. (= *Aleksandar Tomašević*, ed. B. Војиновић, Г. Томашевић, Београд 1982, 23–49).
- Ćurčić, *Religious Settings* = S. Ćurčić, *Religious Settings of the Late Byzantine Sphere*, in: *Byzantium. Faith and Power (1261–1557)*, ed. H. Evans, New York 2004, 65–77.
- Damjanović, *Arhitektura ikonostasa* = D. Damjanović, *Arhitektura ikonostasa u opusu Hermana Bolléa*, Prostor 18/1 (39) (2010) 63–79.
- Damjanović, *Radovi hrvatskih arhitekata* = D. Damjanović, *Radovi hrvatskih arhitekata u časopisu Wiener Bauhütte*, Radovi Instituta za povijest umjetnosti 30 (2006) 229–240.
- Damjanović, *Ban Dragutin* = D. Damjanović, *Ban Dragutin Khuen-Héderváry, Herman Bollé i grob srpskog kralja Milana*

- Obrenovića u crkvi manastira Krušedola, Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU 29 (2011) 333–354.
- Damjanović, *Bečka Akademija* = D. Damjanović, *Bečka Akademija likovnih umjetnosti i hrvatska arhitektura historicizma. Hrvatski učenici Friedricha von Schmidta*, Zagreb 2012.
- Damjanović, *Đakovačka katedrala* = D. Damjanović, *Đakovačka katedrala*, Zagreb 2009.
- Damjanović, *Gradnja i opremanje varaždinske pravoslavne crkve* = D. Damjanović, *Gradnja i opremanje varaždinske pravoslavne crkve 1884. godine*, Radovi Zavoda za znanstveni rad HAZU, Varaždin 24 (2013) 317–340.
- Damjanović, *Herman Bollé* (2012) = D. Damjanović, *Herman Bollé i zagrebačka Preobraženjska crkva*, ZMSLU 40 (2012) 195–223.
- Damjanović, *Herman Bollé* (2013) = D. Damjanović, *Arhitekt Herman Bollé*, Zagreb 2013.
- Damjanović, *Herman Bollé, Josip Bauer* = D. Damjanović, *Herman Bollé, Josip Bauer i kapela svetih Petra i Pavla na Mirogoju*, Peristil 52 (2009) 151–164.
- Damjanović, *Saborna crkva u Plaškom* = D. Damjanović, *Saborna crkva Vavedenja Presvete Bogorodice u Plaškom: povijest episkopalnog kompleksa*, Zagreb 2005.
- Damjanović, *Sakralna baština župe Molve* = D. Damjanović, *Župna crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije i sakralna baština župe Molve*, Zagreb 2010.
- Damjanović, *Stilsko rješenje* = D. Damjanović, *Stilsko rješenje arhitekta Janka Holjca za gradnju pravoslavne Saborne crkve u Plaškome i grkokatoličke Župne crkve u Petrovcima*, Prostor 12/1 (27) (2004) 67–76.
- Delez, *Gatari, Rizom* = Ž. Delez, F. Gatari, *Rizom*, Književna kritika 21/1 (1990) 7–26.
- Delumeau, *History of Paradise* = J. Delumeau, *History of Paradise: the Garden of Eden in Myth and Tradition*, Chicago 2000.
- Dimitrijević, *Vežbe iz upornog posmatranja* = B. Dimitrijević, *Vežbe iz upornog posmatranja*, in: Mileta Prodanović. *Stance, Konkordija*, Vršac 1996.
- Disselkamp, *Barockheroismus* = M. Disselkamp, *Barockheroismus. Konzeptionen 'politischer' Größe in Literatur und Traktatistik des 17. Jahrhunderts*, Tübingen 2002.
- Djurić, *Icônes* = V. J. Djurić, *Icônes de Yougoslavie*, Beograd 1961.
- Eco, *Il Nome della Rosa* = U. Eco, *Il Nome della Rosa*, Milano 1980.
- Eitelberger von Edelberg, *Srednjovjekovni umjetnički spomenici Dalmacije* = R. Eitelberger von Edelberg, *Srednjovjekovni umjetnički spomenici Dalmacije, u Rabu, Zadru, Ninu, Šibeniku, Trogiru, Splitu i Dubrovniku*, Zagreb 2009 (reprint izd. Beč 1884).
- Eko, *Ime ruže* = U. Eko, *Ime ruže*, Zagreb 1984.
- Elias, *Die höfische Gesellschaft* = N. Elias, *Die höfische Gesellschaft. Eine Untersuchung zur Soziologie des Königtums und der höfischen Aristokratie*, Frankfurt 1969.
- Eriksen, *From Antiquities to Heritage* = A. Eriksen, *From Antiquities to Heritage. Transformations of Cultural Memory*, Oxford – New York 2014.
- Evans, *Christian Neighbors* = H. Evans, *Christian Neighbors*, in: *The Glory of Byzantium. Art and Culture of the Middle Byzantine Era, A.D. 843–1261*, edd. H. Evans, W. D. Wixom, New York 1997, 273–278.
- Facos, *Symbolist Art in Context* = M. Facos, *Symbolist Art in Context*, Berkeley 2009.
- Freedberg, *The Power of Images* = D. Freedberg, *The Power of Images. Studies in the History and Theory of Response*, Chicago 1991.
- Fulbrook, *Historical Theory* = M. Fulbrook, *Historical Theory. Ways of Imagining the Past*, London 2002.
- Galović, *Arhitekt Stjepan Podhorsky* = K. Galović, *Arhitekt Stjepan Podhorsky*, neobjavljeni rukopis knjige.
- Germer, *Retrovision* = S. Germer, *Retrovision: Die rückblickende Erfindung der Nationen durch die Kunst*, in: *Mythen der Nationen: Ein Europäisches Panorama*, ed. M. Flacke, München 2001, 33–50.
- Grabar, *Sculptures byzantines* = A. Grabar, *Sculptures byzantines de Constantinople, IVe–Xe siècle*, Paris 1963.
- Grey, *The Russian Experiment in Art* = C. Grey, *The Russian Experiment in Art 1863–1922*, London 1962. (srpski prevod: K. Grej, *Ruski umetnički eksperiment 1863–1922*, Beograd 1978).
- Habermas, *Strukturwandel der Öffentlichkeit* = J. Habermas, *Strukturwandel der Öffentlichkeit. Untersuchung zu einer Kategorie der bürgerlichen Gesellschaft*, Darmstadt 1962.
- Hamilton, *The Art and Architecture of Russia* = G. H. Hamilton, *The Art and Architecture of Russia*, Harmondsworth 1983³.
- Haskell, *History and its Images* = F. Haskell, *History and its Images. Art and the Interpretation of the Past*, London 1995.
- Heinzelmann, *Translationberichte* = M. Heinzelmann, *Translationberichte und andere Quellen des Reliquienkultes*, Turnhout 1979.
- Hetherington, *The 'Painters Manual'* = P. Hetherington, *The 'Painters Manual' of Dionysius of Fourna*, London 1974.
- History – Image = History – Image. Selected Examples of the Interplay Between Past and Art in Hungary*, ed. A. Mikó, K. Sinkó, Budapest 2000.
- Hofstetter, *Symbolismus in Deutschland und Europa* = H. H. Hofstetter, *Symbolismus in Deutschland und Europa*, in: *Die Entwicklung des deutschen Symbolismus 1870–1920*, ed. S. Reich, München 2000, 17–28.
- Holjac, *Pilar, Hrvatski građevni oblici* = J. Holjac, M. Pilar, *Hrvatski građevni oblici*, Zagreb 1904–1909.
- Horvat, *Barok u kontinentalnoj Hrvatskoj* = A. Horvat, *Barok u kontinentalnoj Hrvatskoj*, in: A. Horvat, R. Matejčić, K. Prijatelj, *Barok u Hrvatskoj*, Zagreb 1982.
- Hroch, *National Revival in Europe* = M. Hroch, *Social Preconditions of National Revival in Europe: A Comparative*

- Analysis of the Social Composition of Patriotic Groups among the Smaller European Nations*, Cambridge 1985.
- Ignjatović, *Afterlife of Byzantine Architecture*** = A. Ignjatović, *Afterlife of Byzantine Architecture in the Nineteenth and Twentieth Century*, in: *Investigating and Writing Architectural History: Subjects, Methodologies, and Frontiers*, ed. M. Rosso, Turin 2014, 1007–1008.
- Ignjatović, *Sanjana prošlost, zamišljena budućnost*** = A. Ignjatović, *Sanjana prošlost, zamišljena budućnost: arhitektura i nacionalni identitet u Srbiji 1918–1941*, in: *Istorija umetnosti u Srbiji XX vek III*, ed. M. Šuvaković, Beograd 2014, 143–156, 223–226.
- Izmišljanje tradicije = Izmišljanje tradicije***, ed. E. Hobzbom, T. Rejndžer, Beograd 2002.
- Jullian, *The Symbolists*** = Ph. Jullian, *The Symbolists*, Oxford 1977.
- Kadijević, Pantović, *The Concepts and Identity*** = A. Kadijević, M. Pantović, *The Concepts and Identity of the New Serbian Orthodox Ecclesiastical Architecture*, in: *Between Concept and Identity*, ed. E. Fernández-Cobián, Cambridge–Newcastle 2014, 119–132.
- Kadijević, *Strategije novog crkvenog sakralnog graditeljstva*** = A. Kadijević, *Strategije novog crkvenog graditeljstva i njihov uticaj na neposredno okruženje (1990–2012)*, Zbornik seminara za studije moderne umetnosti Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu 9 (2013) 103–113.
- Kämpfer, Herrscher, Stifter, Heiliger** = F. Kämpfer, *Herrscher, Stifter, Heiliger. Politische Heiligenkulte bei den orthodoxen Südslaven*, in: *Politik und Heiligenverehrung im Hochmittelalter*, ed. J. Petersohn, Sigmaringen 1994, 429–444.
- Kantorowicz, *The King's Two Bodies*** = E. H. Kantorowicz, *The King's Two Bodies: A Study in Mediaeval Political Theology*, Princeton 1997.
- Karač, *Vukovar u doba secesije*** = Z. Karač, *Vukovar u doba secesije i rane moderne*, in: *Vukovar, vjekovni hrvatski grad na Dunavu*, ed. I. Karaman, Zagreb–Koprivnica 1994, 287–291.
- Kasirer, *Mit o državi*** = E. Kasirer, *Mit o državi*, Beograd 1972.
- Kassal-Mikula, Haiko, *Vom 'Arsenalstil' zur 'Wiener' Renaissance*** = R. Kassal-Mikula, P. Haiko, *Vom 'Arsenalstil' zur 'Wiener Renaissance'*. *Wien gründerzeitliche Bahnhöfe in baukünstlerischer Sicht*, in: *Grosser Bahnhof: Wien und die weite Welt*, edd. W. Kos, G. Dinhl, Wien 2006, 86–101.
- Kiss, Grászli, *Hrvatske veze Ferenca Stornoa*** = M. Kiss, B. Grászli, *Hrvatske veze Ferenca Stornoa st., slikara, arhitekta i restauratora*, Sopron 2010.
- Knežević, *Pravoslavna crkva*** = S. Knežević, *Pravoslavna crkva i njezin trg*, in: eadem, *Zagreb u središtu*, Zagreb 2003, 225.
- Köhler, *'Postmodernismus'*** = M. Köhler, *'Postmodernismus': povijesno-pojmovni pregled*, Republika 10–12, Zagreb 1985, 7–19.
- Konstantios, *Greece, Hearth of Art and Culture*** = D. Konstantios, *Greece, Hearth of Art and Culture after the Fall of Constantinople*, in: *Post-Byzantium: The Greek Renaissance, 15th–18th Century Treasures from the Byzantine & Christian Museum*, Athens, Athens 2002, 29–58.
- Krasny, *Architektura cerkiewna*** = P. Krasny, *Architektura cerkiewna na ziemiach ruskich Rzeczypospolitej 1596–1914*, Kraków 2003.
- Krleža, *Predgovor*** = M. Krleža, *Predgovor*, in: *Izložba srednjovekovne umjetnosti naroda Jugoslavije*, Zagreb 1951, 11.
- Kršnjavi, *Oblici graditeljstva*** = I. Kršnjavi, *Oblici graditeljstva u starom veku i glavna načela gradjevne ljepote*, Zagreb 1883.
- Kršnjavi, *Pravoslavna crkva u Zagrebu*** = Dr. K. [I. Kršnjavi], *Pravoslavna crkva u Zagrebu*, Narodne novine, Zagreb, br. 44, 23. 2. 1883, 2.
- Kršnjavi, *Razvoj hrvatske umjetnosti*** = I. Kršnjavi, *Pogled na razvoj hrvatske umjetnosti u moje doba, iz mojih zapisaka*, Hrvatsko kolo 1 (1905) 215–307.
- Kukuljević, *Pitanja društva za jugoslavensku povjestnicu*** = I. Kukuljević, *Pitanja društva za jugoslavensku povjestnicu i starine na sve prijatelje starinah i povjestnice naroda hrvatskoga, slovenskoga, srbskoga i bugarskoga*, Branik, Sisak, br. 3, 29. 3. 1871, 1–3.
- L'art médiéval yougoslave = L'art médiéval yougoslave, Moulages et copies exécutés par des artistes Yougoslaves et Français***, Paris 1951.
- Lowenthal, *Fabricating Heritage*** = D. Lowenthal, *Fabricating Heritage*, *History and Memory* 10/1 (1998) 5–24.
- Manević, *Art Deco*** = Z. Manević, *Art Deco and National Tendencies in Serbian Architecture*, *Spatium* 1 (1997) 34–37.
- Marić, *The International Versus the National*** = I. Marić, *The International Versus the National in the Architecture of Serbia as a Creative Basis for Transition to 3rd Millenium*, in: *Architecture and Urbanism at the Turn of III Millenium I*, Belgrade 1996, 447–451.
- Marinis, *Architecture and Ritual*** = V. Marinis, *Architecture and Ritual in the Churches of Constantinople. Ninth to Fifteenth Centuries*, Cambridge 2014.
- Marković, *Ćiril Metod Iveković*** = S. Marković, *Ćiril Metod Iveković: arhitekt i konzervator*, Zagreb 1992.
- Maruševski, *Franjo Klein*** = O. Maruševski, *Franjo Klein, graditelj sredine 19. veka*, *RIPU* 17/2 (1993) 106–123.
- Maruševski, *Iso Kršnjavi*** = O. Maruševski, *Iso Kršnjavi kao graditelj. Izgradnja i obnova obrazovnih, kulturnih i umjetničkih objekata u Hrvatskoj*, Zagreb 1986.
- Maruševski, *Iz zagrebačke spomeničke baštine*** = O. Maruševski, *Iz zagrebačke spomeničke baštine*, Zagreb 2006.
- Matsche, *Die Kunst im Dienst der Staatsidee Kaiser VI*** = F. Matsche, *Die Kunst im Dienst der Staatsidee Kaiser VI. Ikonographie, Ikonologie und Programmatik des 'Kaiserstils' I*, *Beiträge zur Kunstgeschichte* 16/2 (1981) 297–304.
- Merenik, *Ideološki modeli*** = L. Merenik, *Ideološki modeli: srpsko slikarstvo 1945–1968*, Beograd 2001.
- Merenik, *Mileta Prodanović*** = L. Merenik, *Mileta Prodanović: biti na nekom mestu, biti, svuda biti*, Beograd 2011.

- Merenik, „Prostranstvo [u]vida” = L. Merenik, „Prostranstvo [u]vida”, in: I. Subotić, L. Merenik, Zoran Grebenarović: [prostranstvo [u]vida], Beograd 2012, 55–111.
- Merenik, *Umetnost i vlast* = L. Merenik, *Umetnost i vlast. Srpsko slikarstvo 1945–1968*, Beograd 2010.
- Mihaylovna Kishkinova, *Byzantine Style* = E. Mihaylovna Kishkinova, *Byzantine Style in the Architecture of Orthodox Countries – Second Half of XIX – Middle of XX Century*, European Journal of Science and Theology 10/6 (2014) 267–280.
- Milašinović-Marić, ‘Byzantium’ in Belgrade = D. Milašinović-Marić, ‘Byzantium’ in Belgrade, Архитектура и урбанизам 2 (1995) 85–88.
- Miljanović, *Crkveni spomenici* = M. Miljanović, *Crkveni spomenici*, in: *Dvor na Uni. Od prijeslavenskog doba do naših dana I*, Dvor na Uni 1991, 592–618.
- Moss, *Toward the Visualization of History* = M. Moss, *Toward the Visualization of History. The Past as Image*, Lanham 2010.
- Munslow, *Deconstructing History* = A. Munslow, *Deconstructing History*, London 1997.
- Nikolajević, *Nacrti sakralnih objekata u Vojnoj Krajini* = Lj. Nikolajević, *Nacrti sakralnih objekata u Vojnoj Krajini*, RИPУ 11 (1987) 209–230.
- Okunev, *Monumenta artis serbicae* = N. Okunev, *Monumenta artis serbicae* I, Zagreb–Prag 1928; II, Prag 1930; III, Prag 1931; IV, Prag 1932.
- Pantelić, *Nationalism and Architecture* = B. Pantelić, *Nationalism and Architecture: The Creation of a National Style in Serbian Architecture and Its Political Implications*, Journal of the Society of Architectural Historians 56/1 (1997) 16–41.
- Petersohn, *Politik und Heiligenverehrung* = J. Petersohn, *Politik und Heiligenverehrung im Hochmittelalter, Ergebnisse und Desiderate*, in: *Politik und Heiligenverehrung im Hochmittelalter*, ed. J. Petersohn, Sigmaringen 1994, 597–609.
- Petković, *La peinture Serbe du moyen âge* = V. Petković, *La peinture Serbe du moyen âge I–II*, Beograd 1930, 1934.
- Popović N., *Crkveni hram* = N. Popović, *Crkveni hram na Novom Beogradu*, DaNS 20–21 (1997) 55.
- Poulot, *The Birth of Heritage* = D. Poulot, *The Birth of Heritage: ‘le moment Guizot’*, Oxford Art Journal 11/2 (1988) 40–56.
- Princes, *Patronage and the Nobility* = Princes, *Patronage and the Nobility. The Court at the Beginning of the Modern Age c. 1450–1650*, edd. R. G. Asch, A. M. Birke, Oxford 1991.
- R., *Iz gornje Krajine* = R., *Iz gornje Krajine, 17. studenoga. Dopis*, Glasnik dalmatinski, Zadar, br. 97, 5. 12. 1862, 3.
- Rappeti, *Symbolism* = R. Rappeti, *Symbolism*, Paris 2005.
- Riegl, *Der moderne Denkmalkultus* = A. Riegl, *Der moderne Denkmalkultus, sein Wesen, seine Entstehung*, Vienna 1903.
- Saunders, *Who Paid the Piper?* = F. S. Saunders, *Who Paid the Piper? CIA and the Cultural Cold War*, London 2000.
- Schmitt, *Römischer Katholizismus* = C. Schmitt, *Römischer Katholizismus und politische Form*, München 1925.
- Schwartz, *The Whirling Disc* = E. C. Schwartz, *The Whirling Disc. A Possible Connection Between Medieval Balkan Frescoes and Byzantine Icons*, Зорпаф 8 (1977) 24–29.
- Silke, *In welchem Style sollen wir bauen?* = W. Silke, *In welchem Style sollen wir bauen?: Studien zu den Schriften und Bauten des Architekten Heinrich Hübsch (1795–1863)*, Diss. Universität Stuttgart, 2004.
- Simić, ‘Gnädiger Kaiser’ und ‘treuer Untertan’ = V. Simić, ‘Gnädiger Kaiser’ und ‘treuer Untertan’: *Dynastic Patriotism and Orthodox Subjects in the Eighteenth-Century Habsburg Monarchy*, in: *Encounters in Europe’s Southeast: the Habsburg empire and the Orthodox world in the eighteenth and nineteenth centuries*, edd. H. Heppner, E. Posch, Bochum 2012, 25–42.
- Smičiklas, *Nacrt života i djela* = T. Smičiklas, *Nacrt života i djela biskupa J. J. Strossmayera i izabrani njegovi spisi: govori, rasprave i okružnici*, Zagreb 1906.
- Smit, *Nacionalni identitet* = A. D. Smit, *Nacionalni identitet*, Beograd 2010².
- Smith, *Chosen Peoples* = A. Smith, *Chosen Peoples. Sacred Sources of National Identity*, Oxford – New York 2003.
- Smith, *States and Homelands* = A. D. Smith, *States and Homelands: the Social and geopolitical Implications of National Territory*, Millennium, Journal of International Studies 10/3 (1981) 187–202.
- Smith, *The ‘Golden Age’* = A. D. Smith, *The ‘Golden Age’ and National Renewal*, in: *Mytos and Nationhood*, edd. G. Hosking, G. Schopflin, London 1997, 36–59.
- Smith, *The Ethnic Origins of Nations* = A. D. Smith, *The Ethnic Origins of Nations*, Oxford 1988.
- Sofianos, Tsigaridas, *Holy Meteora* = D. Sofianos, E. Tsigaridas, *Holy Meteora. The Monastery of St Nicholas Anapafsas – History and Art*, Kalambaka 2003.
- Stanišić, *Čedomir Vasić* = G. Stanišić, *Čedomir Vasić: omnia tempus habent*, Beograd 2014.
- Stošić, *Christ as King of Kings* = Lj. Stošić, *The Representation of Christ as King of Kings with a Triple Crown*, ЗМСЛЈ 32–33 (2003) 167–193.
- Swenson, *The Rise of Heritage* = A. Swenson, *The Rise of Heritage. Preserving Past in France, Germany and England 1789–1914*, Cambridge 2013.
- Ševo, *Gomionica Monastery* = Lj. Ševo, *Gomionica Monastery in the Light of Recent Discoveries*, ЗМСЛЈ 34–35 (2003) 269–278.
- Telesko, *Das 19. Jahrhundert* = W. Telesko, *Das 19. Jahrhundert. Eine Epoche und ihre Medien*, Wien 2010.
- Timotijević, *Praznične predstave* = M. Timotijević, *Praznične predstave Jovana Sterije Popovića i reprezentativna kultura u vreme kneza Aleksandra Karađorđevića*, Teatron & Scena 42/1 (2006) 171–178.
- Todorović, *Equestrian Portrait of Emperor Dushan* = J. Todorović, *The Orthodox Concept of Renovatio Imperii and the Equestrian Portrait of Emperor Dushan*, Object 3 (2000/2001) 94–114.

- Tomasella, *Tradizione*** = P. Tomasella, *Tradizione e ideali romantici nella ricerca di uno stile nazionale in Serbia (1830–1930)*, Trieste 2002.
- Tomić, *Pravna zaštita*** = S. Tomić, *Pravna zaštita spomenika kulture u Jugoslaviji*, Beograd 1958.
- Toynbee, *A Study of History*** = A. Toynbee, *A Study of History* I–XII, Oxford, 1936–1961.
- Treasures of Mount Athos*** = *Treasures of Mount Athos*, edd. A. A. Karakatsanēs, B. Atsalos, A. Hendry, Thessaloniki 1997.
- Vajt, *Nomadski duh*** = K. Vajt, *Nomadski duh*, Beograd 1994.
- Van Horn Melton, *From Image to Word*** = J. Van Horn Melton, *From Image to Word. Cultural Reform and the Rise of Literate Culture in Eighteenth Century Austria*, *The Journal of Modern History* 58/1 (1986) 92–124.
- Varga, *Das Schlagwort vom 'Finsteren Mittelalter'*** = L. Varga, *Das Schlagwort vom 'Finsteren Mittelalter'*, Baden–Wien–Leipzig–Brünn 1932.
- Vassilaki, *Religious Art under Foreign Rule*** = M. Vassilaki, *Religious Art under Foreign Rule: The Case of Painter*, in: *The Greek World under Ottoman and Western Domination (15th–19th Centuries)*, New York 2005, 80–92.
- Vocotopoulos, *A propos de l'influence de la peinture crétoise*** = P. L. Vocotopoulos, *A propos de l'influence de la peinture crétoise sur la gravure serbe du 16e siècle*, *Balkan Studies* 24/2 (1983) 675–680.
- Von Krüdener, *Die Rolle des Höfes im Absolutismus*** = J. F. Von Krüdener, *Die Rolle des Höfes im Absolutismus*, Stuttgart 1973.
- Vunjak, *Aleksandar Tomašević kao slikar-konzervator*** = M. Vunjak, *Aleksandar Tomašević kao slikar-konzervator*, in: *Aleksandar Tomašević 1921–1968. Slike i crteži*, Beograd 1980.
- Wilson, Reill, *Encyclopedia of the Enlightenment*** = E. J. Wilson, P. H. Reill, *Encyclopedia of the Enlightenment*, New York 1996.
- Yates, *The Art of Memory*** = F. A. Yates, *The Art of Memory*, London 1966.
- Žirarde, *Politički mitovi i mitologije*** = R. Žirarde, *Politički mitovi i mitologije*, Beograd 2000.
- Χαδζηδάκης, *Έλληνες ζωγράφοι*** = M. Χαδζηδάκης, *Έλληνες ζωγράφοι μετά την Άλωση (1450–1830): με εισαγωγή στην ιστορία της ζωγραφικής της εποχής*, Αθήνα 1987.

СПИСАК САРАДНИКА СА АФИЛИЈАЦИЈАМА*

др ТИЈАНА С. БОРИЋ, доцент
Универзитет у Нишу, Факултет уметности
tijanaboric@hotmail.com

др ИГОР БОРОЗАН, доцент
Универзитет у Београду, Филозофски факултет, Одељење
за историју уметности
borozan.igor73@gmail.com
*Представе идентитета у вербално-визуелној култури но-
вог доба (бр. 177001)

ма ДАНИЈЕЛА ВАНУШИЋ, виши кустос
Музеј града Београда
d.vanusic@gmail.com

мр ДРАГАНА ГРБИЋ, истраживач-сарадник
Институт за књижевност и уметност, Београд
drherald@gmail.com
*Улога српске периодике у формирању књижевних, кул-
турних и националних образаца (бр. 178024)

др ДРАГАН ДАМЈАНОВИЋ, ванредни професор
Свеучилиште у Загребу, Филозофски факултет, Одсек за
повијест умјетности
ddamniano@ffzg.hr
Istraživanja za ovaj rad sufinansirala je Hrvatska zaklada za
znanost projektom br. 4153, *Croatia and Central Europe: Art
and Politics in the Late Modern Period (1780–1945)*.

др ЈАСНА ЈОВАНОВ, музејски саветник, редовни про-
фесор
Спомен-збирка Павла Бељанског, Нови Сад; Универзитет
EDUCONS, Сремска Каменица
jasna.jovanov@gmail.com

др АЛЕКСАНДАР КАДИЈЕВИЋ, редовни професор
Универзитет у Београду, Филозофски факултет, Одељење
за историју уметности
akadijev@f.bg.ac.rs

*Српска уметност 20. века – национално и Европа (бр.
177013)

др МИРОСЛАВА КОСТИЋ, научни сарадник
Филозофски факултет у Београду, Институт за историју
уметности
mkostic@f.bg.ac.rs

*Представе идентитета у уметности и вербално-визуелној
култури новог доба (бр. 177001)

др АЛЕКСАНДРА КУЧЕКОВИЋ, доцент
Универзитет уметности у Београду, Факултет ликовних
уметности
akucekovic@gmail.com

др СРЂАН МАРКОВИЋ, редовни професор
Универзитет у Нишу, Факултет уметности
magelen@open.telekom.rs
*Српска уметност 20. века – национално и Европа (бр.
177013)

др ЛИДИЈА МЕРЕНИК, редовни професор
Универзитет у Београду, Филозофски факултет, Одељење
за историју уметности
lmerenic@f.bg.ac.rs

*Српска уметност 20. века – национално и Европа (бр.
177013)

др АНА МИЛОШЕВИЋ
независни истраживач
anamilosevitz@gmail.com

мр КАТАРИНА МИТРОВИЋ, виши кустос
Историјски музеј Србије, Београд
katarinamit1974@gmail.com

* Звездицом су означени називи пројеката Министарства про-
свете, науке и технолошког развоја Републике Србије у оквиру
којих су написани радови појединих аутора у овој публикацији.

ма ЈОВАНА НИКОЛИЋ
Студент докторских студија историје уметности на Филозофском факултету, Универзитет у Београду
joan1nikol@yahoo.co.uk

*Представе идентитета у уметности и вербално-визуелној култури новог доба (бр. 177001)

др МИЛАН ПОПАДИЋ, научни сарадник
Универзитет у Београду, Филозофски факултет, Одељење за историју уметности

milan.poradic@f.bg.ac.rs, milan_poradic@yahoo.com

*Традиција и трансформација: историјско наслеђе и национални идентитет у Србији у 20. веку (бр. III 47019) и Теорија и пракса науке у друштву: мултидисциплинарне и међугенерацijske перспективе (бр. OI 179048).

др ум. МИЛЕТА ПРОДАНОВИЋ, редовни професор
Универзитет уметности у Београду, Факултет ликовних уметности
mileta.prodanovic@gmail.com

др ВЛАДИМИР СИМИЋ, доцент
Универзитет у Београду, Филозофски факултет, Одељење за историју уметности
vmsimic@f.bg.ac.rs

*Представе идентитета у уметности и вербално-визуелној култури новог доба (бр. 177001)

др ЉИЉАНА СТОШИЋ, научни саветник
Балканолошки институт САНУ, Београд
ljiljana.stosic@gmail.com

*Дунав и Балкан: културно-историјско наслеђе (бр. 177006)

ма ИРИНА ТОМИЋ

Студент докторских студија историје уметности на Филозофском факултету, Универзитет у Београду
photoirina86@gmail.com

Захвалност за већи број уступљених фотографија упућујемо следећим личностима и установама:

VLAGO Fund, Inc.

Господин Душан Вујичић и издавачка кућа Платонеум Д.О.О.

Центар за очување наслеђа Косова и Метохије – *МNEMOSYNE*

Музеј Српске православне цркве

Задужбина Светог манастира Хиландара

Галерија Матице Српске, Нови Сад

Народни музеј, Београд

Републички завод за заштиту споменика културе, Београд

Господин Владимир Поповић

Легат Ивана Ђорђевића

Господин Дарко Николовски

Господин Лазар Пејовић

Господин Владимир Поповић

Господин Станко Костић

Господин Павле Марјановић

Господин Владимир Џамић

Господин Недељко Марковић

РЕПРОДУКОВАНЕ ПОКРЕТНЕ ПРЕДМЕТЕ ЧУВАЈУ:

Архив Југославије: сл. 85, 110
Архив Српске академије наука и уметности: сл. 14, 48, 49, 50
Архив Српске православне цркве у Загребу: сл. 72
Војни музеј у Београду: сл. 64, стр. 69
Вујичић колекција: сл. 127, 128
Галерија Матице српске у Новом Саду: сл. 4, 7, 17, 18, 28, 36, 47, 65, 78, стр. 8–9
Галерија уметнина у Сплиту: сл. 79
Епархија нишка: стр. 68
Збирка разгледница Националне и свеучилишне књижнице, Загреб: сл. 73
Историјски музеј Србије: сл. 51
Колекција Богдановић: сл. 106
Колекција Милоша Јуришића: сл. 86, 111
Музеј Будимске епархије Српске православне цркве у Сентадреји: сл. 80, стр. 8
Музеј града Београда: сл. 54, 57–62, 141
Музеј града Новог Сада: сл. 19
Музеј Патријаршије Српске православне цркве: сл. 6, 29, 32, 34, 35, 37–44, 87
Музеј савремене уметности у Београду: сл. 98, 99
Музеј Срема: сл. 20, 21
Музеј Српске православне цркве у Сремским Карловцима: сл. 5
Музеј Српске православне цркве Митрополије загребачко-љубљанске: сл. 2
Музеј Зерттер: сл. 100
Надбискупски архив у Загребу; Архив Српске православне црквене општине у Загребу: сл. 68, 72
Народна библиотека Србије: сл. 12, 15
Народни музеј у Београду: сл. 16, 54, 55, 63, 67, 78, 81, 96, 97, стр. 70
Народни музеј у Нишу: сл. 66
Приватно власништво: сл. 101, 102, 103, 104, 105, 129–138, стр. 146–147
Саборна црква у Сремским Карловцима: сл. 76, стр. 68–69
Универзитетска библиотека „Светозар Марковић”, Београд: сл. 1

ПОРЕКЛО ИЛУСТРАЦИЈА

Зоран Андрић: сл. 46
Игор Борозан: сл. 45, 108, стр. 68

Иван Виђен: сл. 70
Драган Дамјановић: сл. 23, 24, 25, 27, 69, 71, 74
Иван Јакшић, Српски институт, Будимпешта: сл. 9
Станко Костић: сл. 64, 109, 114, стр. 69
Петер Крајнци: сл. 22, 23, 35, 37–42, 44, 87
Мирослав Лазич: сл. 5, 33, 52
Недељко Марковић: сл. 8, 30, 33, 34
Душан Милијић: сл. 14
Зоран Сам: сл. 13
Владимир Цамић: сл. 10, 11
Архив Југославије: сл. 85, 110
Архива Краљевског двора: сл. 88–95
Архив САНУ: сл. 14
Архив Српске православне цркве у Загребу: сл. 72
Библиотека Српске академије наука и уметности: сл. 48, 49, 50
Галерија Матице српске у Новом Саду: сл. 4, 7, 17, 18, 28, 36, 47, 65, 78
Галерија уметнина у Сплиту: сл. 79
Задужбина краља Петра I Карађорђевића, Оплепац: сл. 82, 83
Историјски музеј Србије: сл. 51
Музеј Будимске епархије Српске православне цркве у Сентадреји: сл. 80
Музеј града Београда: сл. 57–62, 141
Музеј града Новог Сада: сл. 19
Музеј Епархије загребачко-љубљанске, Загреб: сл. 2
Музеј Патријаршије Српске православне цркве: сл. 6, 29, 32, 34, 35, 37–44
Музеј савремене уметности у Београду: сл. 98, 99
Музеј Срема: сл. 21
Музеј Српске православне цркве у Сремским Карловцима: сл. 5
Музеј Зерттер: сл. 100
Надбискупски архив у Загребу; Архив Српске православне црквене општине у Загребу: сл. 68, 72
Народни музеј у Београду: сл. 16, 54, 55, 63, 67, 78, 81, 96, 97, стр. 70
Народни музеј у Нишу: сл. 66
Издавачка кућа Платонеум Д.О.О.: сл. 76, стр. 68, 69
Републички завод за заштиту споменика културе: сл. 56а–56б
Српски православни музеј у Сентадреји: сл. 87
Универзитетска библиотека „Светозар Марковић”, Београд: сл. 1

ВИЗАНТИЈСКО НАСЛЕЂЕ И СРПСКА УМЕТНОСТ III

Издавачи

СРПСКИ КОМИТЕТ ЗА ВИЗАНТОЛОГИЈУ
srvizkom@gmail.com

ЈП СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК
Јована Ристића 1, 11000 Београд
www.sglasnik.com

ВИЗАНТОЛОШКИ ИНСТИТУТ,
СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ
Кнез Михаилова 35, 11000 Београд, Србија
inst.byz@vi.sanu.ac.rs

Техничко уређење и графичка опрема

МИРОСЛАВ ЛАЗИЋ

Лектори

МИРЈАНА РАДОВАНОВИЋ
АЛЕКСАНДРА АНТИЋ

Карте

НЕВОЈША ШУАЕТИЋ

Тираж

500 ПРИМЕРАКА

Штампа

СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК, БЕОГРАД

ISBN 978-86-519-2011-3

ISBN 978-86-519-2008-3

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

72/75(=163.41)"17/20"(082)

72/75.033.2(497.11)(082)

ЗАМИШЉАЊЕ прошлости и рецепција средњег века у српској уметности
XVIII-XXI века / уредници Лидија Мереник, Владимир Симић, Игор Борозан ;
[карте Небојша Шулетић]. - Београд : Српски комитет за византологију :
Службени гласник : Византолошки институт САНУ, 2016 (Београд : Службени
гласник). - 252 стр. : илустр. ; 29 см. - (Византијско наслеђе и српска
уметност ; 3)

"Поводом 23. међународног конгреса византијских студија" ---> прелим. стр.

- Тираж 500. - Списак сарадника са афилијацијама: стр. 251-252. - Напомене
и библиографске референце уз текст. - Библиографија: стр. 235-250.

ISBN 978-86-519-2011-3 (СГ)

ISBN 978-86-519-2008-3 (низ)

а) Уметност, српска - 18в - 21в б) Уметност, византијска -
Рецепција - Србија

COBISS.SR-ID 224965900

